

Uudet Tuulet

Talousosaaminen
ja kolmas sektori

Voitto verottajasta

Palvelutalon tarkan
talouden reseptit

Sisältö

3	Pääkirjoitus
4	Pohjoismainen hyvinvointivaltio ei palaa takaisin
6	Liiketoimintaosaaminen on hyväksi kolmannelle sektorille
8	Voitto verottajasta
10	Sosiaali- ja terveyspalvelujen kulut eivät vähene sairauksia parantamalla
12	Laatu ja hinnoittelu keskeisiä kysymyksiä
14	Palvelutalon tarkan taloudenpidon reseptit
16	Projektit
17	Vapun blogi
18	Nuorille kesätoita palvelutalosta
20	Vanhuksista teatterin keinoin
22	Kolumni
23	Tutkimus
24	Kirjat
26	Uutiset
27	Ristikko
28	Esineet kertovat, osa 38
30	Jäsenjärjestöt

Vanhustenhuollon Uudet Tuulet

Julkaisija:

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto ry,
Hämeentie 58–60 A 52, 00500 Helsinki
puh. (09) 7745 900, fax (09) 701 5474
www.valli.fi

Päätoimittaja:

Marja-Liisa Kunnas
puh. (09) 7745 9011

Toimitussihteeri:

Kari Uittomäki
puh. (09) 7745 9021

Ilmoitusmyynti:

Pauli Keinänen/Pake-Mark T:mi
Karhulantie 2 F 285, 00910 Helsinki
puh. (09) 3446 6810, fax (09) 3446 6811
GSM 040 546 2162
pauli.keinanen@pake.inet.fi
Jäsenjärjestöilmoitukset: Eija Uuksulainen,
eija.uuksulainen@valli.fi

Paino:

Painoyhtymä Oy/Itä-Uudenmaan Paino
Porvoo
ISSN 1238-5204

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto ry

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto on perustettu vuonna 1953. Palvelu- ja hoitotyö on organisoitu liiton jäsenjärjestöissä.

Liitto on laajasti mukana vanhustyön kehittämisprojekteissa. Liiton omia käynnissä olevia projekteja ovat:

* Vanhustenhuollon työyhteisöjen monikulttuurisen tietämyksen lisääminen – Kotoutuminen vanhustyöhön

Liiton toimisto

Puheenjohtaja:
Vappu Taipale

Toiminnanjohtaja:
Marja-Liisa Kunnas
(09) 7745 9011

Suunnittelijat:
Anu Kuikka
(09) 7745 9016
Lea Stenberg
(09) 7745 9015
Jarkko Utriainen
(09) 7745 9013
Anne Virkkunen
(09) 7745 9014

Kansikuva:

Talous vaatii tarkkuutta.
Kuva: Kuvaario/Jarmo Fredriksson

**Seuraava numero ilmestyy
13.10.2009**

Lehden aikataulu 2009:

Nro	Ilm.	Teema
1	26.1.	Vapaaehtoistyö & yhteisöllisyys
2	16.3.	Ikäihmistien terveyden edistäminen
3-4	4.5.	Ikääntymisen resurssit
5	1.9.	Vanhustenhuollon talous
6	13.10.	Tutkimus
7	11.12.	Kuntateema

Toimitusneuvosto

Vanhustenhuollon Uudet Tuulet -lehden toimitusneuvosto: Anneli Hiltunen puheenjohtaja, Reijo Ailasmaa, Pirjo Berg, Mari Lehto, Riitta Lindbäck, Marja-Liisa Kunnas, Kari Uittomäki.

* TOHO – Työssä On Hyvä Olla

* Käyttäjälähtöisen teknologiankehittäminen ikäihmistien tueksi

* Osajien markkinat – Vapaaehtoisten rekrytointimallien kehittämiseen vanhustenhuoltoon

Lisätietoja liiton projekteista:
www.valli.fi/projektit

Toimitussihteeri:

Kari Uittomäki
(09) 7745 9021

Toimisto- ja projektiavustaja:

Eija Uuksulainen
(09) 7745 9020

Projekti- ja palveluavustaja:

Maria Cavinus
(09) 7745 9018

etunimi.sukunimi@valli.fi
www.valli.fi

Osoitteenmuutokset ja tilaukset:
Eija Uuksulainen

Kuntien talous tiukoilla

Lämmin kesä on päättymässä ja haasteellinen syksy on edessä. Monessa palvelutaloyhteisössä odotetaan jännityksellä ja ehkä vähän pelollakin syksyllä käytäviä ensivuoden hintaneuvotteluja. Kuntien tiukoilla oleva talous on tiedossa. Moni kunta on myös lähestynyt palveluntuottajia kirjeellä, jossa todetaan, että kunnan taloudellisen tilanteen takia hinnankorotuksia ei tule, tai ovat ihan nimellisiä vuodelle 2010. Syyskuussa tulee vielä noin 3 prosentin palkankorotukset ja uusi neuvottelukierros tulevista mahdollisista palkankorotuksista on vasta alkamassa.

Myös tasavallan hallitus on lausunut toiveensa maltillisesta palkkasopimuksesta. Sen syntyminen tulee varmasti vaatimaan myös valtiovalan taloudellista tukea. Olipa tulevan palkkakierroksen tulos mikä hyvänsä, ei sen maksaja voi olla järjestötyönantaja, vaan korotukset on saatava kunnan maksamiin hintoihin.

Kesäkuussa Kuluttajavirasto julkaisi palveluasumisen hintavertailun. Vertailun sanoma oli selkeä; palvelutalojen hinnoittelu on kirjavaa, ja samanniminen palvelu voi olla sisällöltään hyvin erilaista. Tällä on varmasti myös historialliset juuret, sillä vielä muutama vuosi sitten meillä palveluasumisen määritykset vaihtelivat kuntakohtaisesti. Kilpailutus on selvästi yhtenäistänyt tehostetun palveluasumisen osalta sisältöä ja hintajärjestelmää.

Palveluntuottajien on varauduttava orastavaan valtakunnalliseen hintakeskusteluun. Hinnat kiinnostavat asiakkaita, omaisia, päättäjiä ja julkista sanaa. Asiakaskunnan vaatimustason kasvaes-

Marja-Liisa Kunnas
päätoimittaja
Vanhus- ja lähimmäispalvelun
liiton toiminnanjohtaja

sa tulevaisuuden hintakilpailussa pärjäävät vain sellaiset palveluntuottajat, joiden hintapolitiikka on avointa ja jotka kertovat avoimesti mitä rahalla saa. Kuluttajaviraston kysely osoitti, että tavallisen palveluasumisen itsemaksavien asukkaiden palvelujen hinnat vaihtelevat suuresti ja hintojen vertailtavuus on vaikeaa, koska palvelujen sisällöt vaihtelevat. Toivottavasti Kuluttajaviraston hintavertailun vaikeus herätti myös viranomaiset ja jo lähitulevaisuudessa saadaan selkeitä ohjeita palvelujen hinnoittelun avoimuuden lisäämiseksi. Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto tulee tekemään syksyn aikana hintakyselyn liiton jäsen-

järjestöille. Pyrimme sitä kautta kerättävällä tiedolla vauhdittamaan keskustelua eri palveluntuottajien hinnoista. Siinä vertailussa pärjäämme vain todellisella tiedolla.

Kevään myönteiset veronhuojennuspäätökset nostivat sanat "voittoa tavoittelematon" uuteen kukoistukseen. Vallin johtamiskoulutuksissa käyttämä konsultti **Timo Saranpää** toteaa haastattelussaan tässä lehdessä, että voittoa tavoittelemattomuus voi olla myös myyntivaltti. Hallinto-oikeuden keväisissä veronhuojennuspäätöksissä oli selkeä linja, että yhdistys on voittoa tavoittelematon, jos se käyttää syntyneen voiton toimintansa kehittämiseen.

Ihmisten arvot ovat muuttumassa. Rahan arvostus on siirtymässä taustalle. Muutos näkyi elokuussa julkistetussa kansalaisten arvokyselyssä. Milloin nämä inhimillisemmät arvot siirtyvät käytännön toimintaan, poliittisiin päätöksiin sekä kunnissa tehtäviin arvovalintoihin, jää nähtäväksi. Huono taloudellinen tilanne toivottavasti nopeuttaa tätä kehitystä.

Euskunta hyväksyi verotiliä koskevan lain kevään lopulla. Muutos yhtenäistää arvonlisäveron, ennakonpidätyksen ja sotujen maksamisen ja ilmoittamisen. Vuoden 2010 alusta omaehtoiset verot ilmoitetaan ja tilitetään kuukauden 12. päivänä. Pienemmillä yhteisöillä on mahdollisuus ilmoittaa ja tilittää neljästi tai keran vuodessa. Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto järjestää 1.12.2009 koulutustilaisuuden, jossa käydään läpi uuden käytännön yksityiskohdat. Tilaisuudessa myös päivitetään verovalitus- ja veronhuojennuspäätösten tilanne.

– Kansainvälisesti ottaen Suomi on jo nyt hyvin tavallinen hyvinvointivaltio, sosiaalipolitiikan professori ja kansleri Jorma Sipilä toteaa.

Kansleri Jorma Sipilä:

Pohjoismainen hyvinvointivaltio ei palaa takaisin

– **Pohjoismainen hyvinvointivaltio ei palaa takaisin. Hyvinvointiyhteiskunta voi palata, mutta se on organisoitu eri tavalla kuin aikaisemmin, Tampereen yliopiston juuri eläkkeelle jäänyt kansleri Jorma Sipilä arvioi.**

Suomalaiset ovat olleet ylpeitä omasta hyvinvointivaltiostaan. Juuri eläkkeelle jäänyt sosiaalipolitiikan professori, Tampereen yliopiston kanslerin **Jorma Sipilän** mukaan suomalainen hyvinvointivaltio on nyt sodanjälkeisen ajan uhatuimmasa asemassa.

– Hyvinvointivaltio jaksaa vaihtelevalla tavalla. Eniten se on uhattuna poliittisessa mielessä. Koskaan ennen ei ole ollut tällaista yksimielisyyttä siitä, että se joutaa heikennettäväksi. Nyt kavennetaan julkisen sektorin tehtäviä lähes kaikilla mah-

dollisilla tavoilla ja ne annetaan ihmisten itsensä tai yritysten hoidettaviksi. Samalla vedetään julkista rahaa pois. Pyrkimys pitää huolta koko kansakunnasta, ”kaikki saa”, muuttuu hyvin epämääräiseksi. Suomi seuraa suoraviivaisesti Englannin mallia. Julkiselle sektorille jäävät hoidettavaksi vain kaikkein huono-osaisimmat. Pohjoismaisesta hyvinvointimallista ei jää paljon mitään jäljelle, Sipilä arvioi.

Teollisuusvaltio muuttuu palveluvaltioksi

Jorma Sipilän mukaan Suomen EU-jäsenyys ja itsenäinen päätösvalta sosiaalipolitiikassa eivät ole yksiselitteinen asia.

– Aikoinaan oltiin innostuneita siitä, että saatiin säilyttää sosiaalipolitiikassa oma päätösvalta, mutta samalla se tarkoitti, ettei

sosiaalipolitiikasta enää ikinä sovita samassa pöydässä kuin talouspolitiikasta. Luotiin ihanteellinen tilanne sitä varten, että kansainväliset yritykset voi kilpailuttaa valtiota ja keskeisenä kilpailuvälineenä on se, miten vähän nämä yritykset maksavat veroja. Itsenäinen päätösvalta sosiaalipolitiikassa merkitsee sitä, että ollaan täysillä mukana kilpailutuksessa, jossa kansainväliset yritykset pyörittää kansallisia valtioita ja kansallista sosiaalipolitiikkaa. Itsenäinen sosiaalipolitiikka on rahattoman oikeus tehdä päätöksiä.

Sipilän mukaan Suomen ja Ruotsin hyvinvointipolitiikassa on paljon samantyyppisiä piirteitä. Molemmissa maissa on ollut vahvoja teollisuusyrityksiä, jotka ovat olleet elintason ja hyvinvoinnin lähde. Niin olisi jatkossakin, jos se olisi mahdollista.

– Ruotsi ja Suomi ovat astuneet rohkeasti vapaan kilpailun suuntaan. Uusi lama vie kuitenkin sen teollisuuden, mitä täällä on yritetty pitää. Kun teollisuudelta putoaa pohja pois, niin Suomi muuttuu palveluvaltioksi. Elintaso suhteellisesti putoaa Suomessa, kun ihmiset vaihtavat teollisuustyöt palveluhommiin ja saavat huomattavasti pienemmän palkan. Se sitten heijastuu läpi yhteiskunnan.

– Suomi on ollut itsepalveluyhteiskunta. Nyt palvelu tulee sellaisiin paikkoihin, missä sitä ei ole aikaisemmin ollut. Alkaa tulla kansainvälistä kaupallista palvelua. Jos se onnistuu, niin se voi paikata teollisuuden jättämää aukkoa ja voi olla ihan vastaavanlainen rahanlähde. Toinen asia on, että syntyy myös tosi pienipalkkaista palveluhommaa, johon ei tahdo löytyä työntekijöitä. Työnantajat kaipaavat maahanmuuttajia. Vanhuspalvelujen tuottamista varten tulee kansainvälisiä monopoleja sekä pieniä kotipalveluyrityksiä, mutta viimeainittujen on vaikea toimia julkisella sektorilla. Isot yritykset tulevat vauhdilla ja sen jälkeen yksityistämisen eduista on hyvin vähän jäljellä. Homma tehdään yhtä kalliilla kuin julkisella sektorilla aiemmin, mutta voitot valuvat ulkomaille.

Suomi on hyvin tavallinen hyvinvointivaltio

Jorma Sipilän mukaan julkisia hyvinvointipalveluja varmasti kaivataan takaisin, mutta hän toteaa, että ne eivät tule.

– Sen jälkeen kun palvelut on yksityistetty, niin yksityinen toiminta on ja pysyy. On mahdollista, että ihmiset alkavat perustaa osuuskuntia. Voisi ajatella, että suuret ikäluokat tulee olemaan aika toimeliaita vanhustenhuollossa. He ovat hyvin koulutettuja ja tottuneet organisoitumaan. Heillä on aika paljon kulttuurista yhteishenkeä, ja he löytävät toisensa edelleenkin yhtenä ja samana sukupolvena.

– Kansainvälisesti ottaen Suomi on jo nyt hyvin tavallinen hyvinvointivaltio. Sosiaalimenoihin käytetään keskitasoisesti rahaa, tavanomaisella tavalla. Tosin tiettyjä erityispiirteitä tulee väestö- ja aluerakenteesta, jotka ovat heijastuneet sosiaalipolitiikkaan. Voisin arvioida, että sosiaaliturvaan tulee edelleen leikkauksia samaan tapaan kuin tuli edellisen laman aikana.

– Pohjoismainen hyvinvointivaltio ei palaakaan takaisin. Hyvinvointiyhteiskunta voi palata, mutta se on organisoitu eri tavalla kuin aikaisemmin, paljon enemmän yksityisen rahan ympärille. Hyvinvointipalvelujen privatisointi koskee niitä, joilla on rahaa ja pystyvät maksamaan. Informalisointi taas koskee niitä, jotka eivät pysty maksa-

maan. Ihmiset joutuvat korvaamaan omalla työllään palvelujen puutetta ja toimeentulon niukkuutta.

Kuka organisoii kansalaisyhteiskunnan?

Pohjoismainen hyvinvointivaltio rakentui aikoinaan kansalaisyhteiskunnan pohjalta. Voidaan hyvin aprikoida, että kansalaisyhteiskunnan rakentaminen uudelleen olisi nykyisessä yhteiskunnallisessa tilanteessa paras mahdollinen vaihtoehto ja ratkaisu. Sipilä kuitenkin toppuuttelee.

– Siinä on se iso kysymys, että kuka sen kansalaisyhteiskunnan organisoii. Kuuluvatko yritykset kansalaisyhteiskuntaan vai ei? Jos yritykset organisoivat palvelutoiminnan, niin siinä ei ole tietenkään ole mitään yhdessä toimimista. Mutta jos kansalaisyhteiskunta ei tarkoita yrityksiä, niin silloin siihen sisältyy hurjan paljon mielekkäitä ulottuvuuksia. Esimerkiksi Ruotsi ja Tanska ovat olleet erinomaisia tukemaan sitä, että kansalaiset itse pyörittävät erilaisia omia palvelujaan. Tämä tarkoittaa myös edullisia palveluja ja sitä, että käyttäjiä kuunnellaan.

Järjestöillä on Suomessa perinteisesti ollut vahva asema erilaisten palvelujen tuottamisessa. Nykyisessä yhteiskunnallisessa tilanteessa järjestöt ovat pakotettuja muuttamaan ja muuttamaan toimintaansa yritysluonteisemmaksi. Osuustoiminnalla ei ole ollut kovin vahvaa pohjaa suomalaisissa sosiaalipalveluissa.

Sipilä arvioi, että kansalaisyhteiskunta voi vahvistua, mutta sen sisällä tapahtuu myös eriarvoistumista. Hyväosaiset ja hyvinvointeentulevat ihmiset alkavat tuottaa toisilleen kaikkea kivaa ja vähävaraisimmat jäävät ulos. Silloin, kun palvelujärjestelmä on yhteiskunnan ylläpitämä, niin se on hyvä erityisesti huono-osaisille ihmisille.

– Tietysti kansalaisyhteiskunta toimisi myös suurten yritysten kritiikkinä, Sipilä toteaa.

Sipilän mukaan Suomen tulevaisuus ei ole kuitenkaan lohduton. Hän korostaa, että Suomesta tulee tavallinen eurooppalainen valtio.

– Me olemme rakentaneet hienon kansallisen järjestelmän, joka on ollut ennenkaikkea tehokas. Suomen sosiaalimenot ovat eurooppalaista keskitasoa, mutta suomalaiset ovat saaneet järjestelmästä enemmän hyötyä kuin eurooppalaisten maiden kansalaiset keskimäärin omista järjestelmistään. Suomalaiset menettävät tätä etua ja kansallinen yhtenäisyys heikkenee samalla. Suomesta tulee ihan tavallinen maa tavallisine ongelmineen. Toimeentulon kanssa on var-

maan enemmän vaikeuksia, mutta muuten ei tapahdu mitään katastrofaalista.

Sosiaalipolitiikan suuri tehtävä on vanhuus

Jorma Sipilän mukaan sosiaalipolitiikan suurin tehtävä on hyvän vanhuuden turvaaminen. Vanhusväestön kasvava määrä on nykyisessä yhteiskunnallisessa tilanteessa erityisen haastava.

– Nykytilanteessa medikalisointiprosessi kulkee edellä eikä ongelmiin puututa ehkäisevällä tasolla sosiaalihuollon keinoin. Hyvinvointivaltio piti ihmisiä toimintakuntoisina palvelujen piirissä, mutta medikalisointi tarkoittaa sitä, että resurssit keskitetään sinne, missä on pahimmat ongelmat. Ihmisiä käsitellään yksilöinä kalliisti, ei joukkoina. Se, että ihmiset eivät saa apua ajoissa, on medikalisoinnin ja yksilöllistämisen seuraus.

– *Kansalaisyhteiskunta toimisi myös suurten yritysten kritiikkinä, Jorma Sipilä pohtii.*

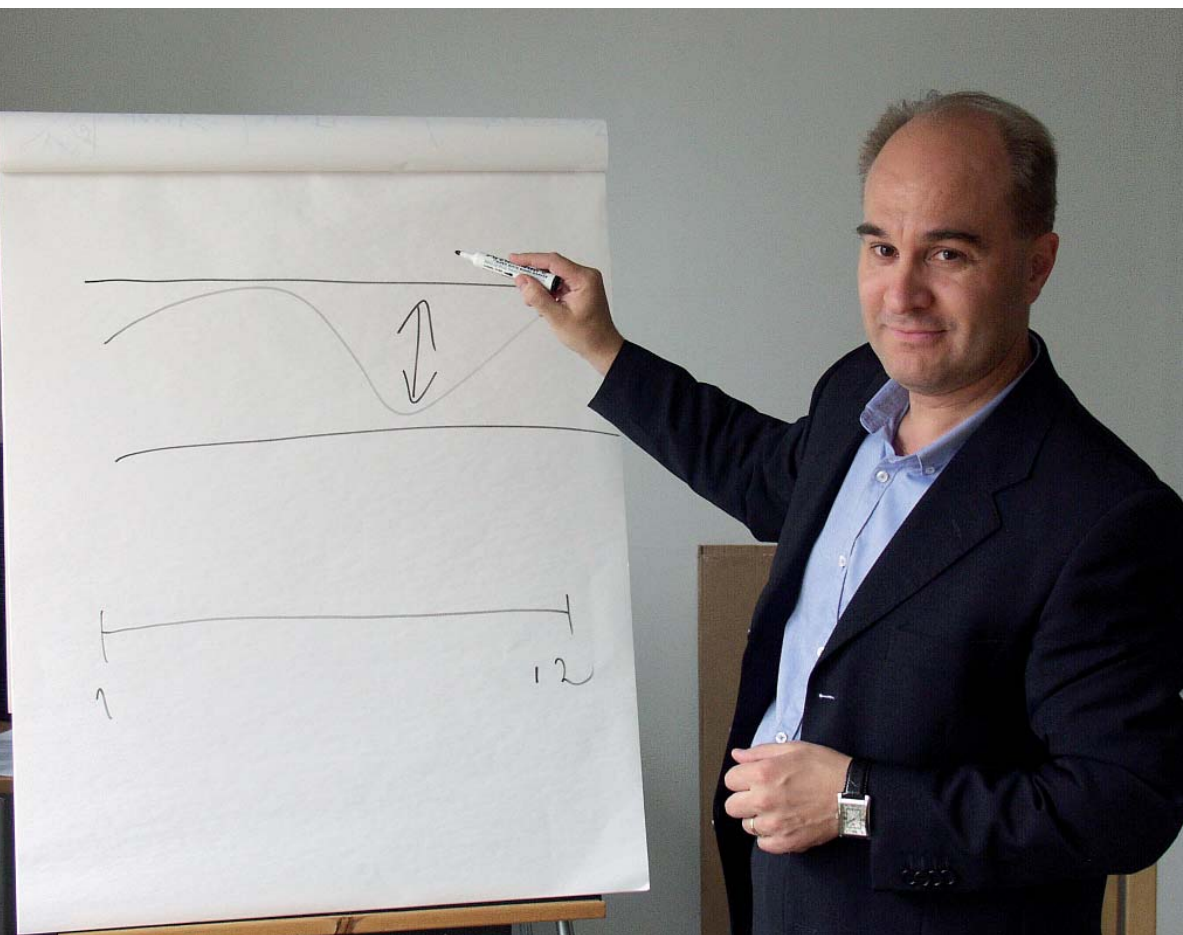
– Alkaa olla niin, että sosiaalipalvelut alistetaan terveydenhuollolle. Vanhukset saavat kotipalvelua vain lääkärin määräyksestä. Monet, jotka olisivat ennen saaneet, eivät saa enää ja heille kotona asuminen tulee entistä vaikeammaksi.

Sipilä arvioi, että vapaaehtoistyön määrä kasvaa. Vaikka vapaaehtoistyö ei ehkä tuottaisikaan apua vanhuksille suuressa mittakaavassa, niin merkitys onkin muualla. Vapaaehtoistyö voi tarjota vanhuksille mielekästä tekemistä, yhdessäoloa ja harrastuksia.

– Sosiaalipolitiikassa on yksi ainoa iso juttu, ja se on vanhuus. Vanhenemisen hallinta, että ikääntyminen tuntuisi positiiviselta, jopa vapauttavalta kokemukselta vanhenevalle ihmiselle, Sipilä linjaa.

Jorma Sipilä ei aio jättää tutkimustyötä eläkepäivinänsä. Hän aikoo jatkaa kotihoidon tuen ja omaishoidon tuen tutkimuksen parissa.

**Teksti ja kuvat:
Kari Uittomäki**

– Kun palvelu tuotetaan sekä laadukkaasti että kustannustehokkaasti, niin tietenkin se on kaikkien hyöty; niin asiakkaiden, johdon, henkilökunnan, kuntien päättäjien kuin veronmaksajienkin, konsultti Timo Saranpää korostaa.

Konsultti Timo Saranpää:

Liiketoimintaosaaminen on hyväksi kolmannelle sektorille

Konsultti Timo Saranpää mukaan kolmas sektori on turhan vaatimaton tuomaan itseään esille, vaikka osaaminen on yhtä korkealla tasolla kuin yrityksissä. Saranpää kannustaa kolmatta sektoria omaksumaankin liiketaloudellisia toimintaperiaatteita sekä nostamaan profiiliaan; rakentamaan yrityskuvaa ja brändiä. Näiden ansiosta kolmannen sektorin imago nousisi, ja siitä olisi hyötyä niin hintaneuvotteluissa kuin työvoiman saannissa.

Timo Saranpää on pitkään tehnyt töitä palvelualan yritysten sekä kolmannen sektorin kanssa. Hän toteaa, että kolmannelle sektorille on puutteita niissä asioissa, jotka liittyvät liiketoimintaosaamiseen.

– Enimmäkseen puutteet liittyvät yritysosaamiseen, tuotteistamiseen osaamiseen, markkinointiin ja yleensä liiketoiminta-ajatteluun. Tosin viimeisen kymmenen vuoden aikana on tapahtunut paljon positiivista tässäkin suhteessa. Kolmannelle sektorille ollaan perinteisesti ajateltu ja totuttu siihen, että kun ollaan yleishyödyllisiä yhdistyksiä tai säätiöitä ja siten voit-

toa tavoittelemattomia, niin liiketoimintaosaamista ei tarvita.

Timo Saranpää näkee, että kolmannelle sektorille kannattaisi ensimmäiseksi ottaa haltuun liiketoiminta-ajattelun perusteet, sitten panostaa markkinointiin ja tuotteistamiseen. Nykyinen ei-markkinoinnillisuus liittyy voittoon tavoittelemattomuusajatteluun ja siihen, että ollaan perinteisesti pidetty matalaa profiilia omasta osaamisesta. Saranpää kannustaa nostamaan reilusti omaa profiilia, markkinoimaan omaa osaamista ja omia palveluja. Palvelutalojen käyttöasteet ovat jo nyt korkeita. Markki-

nointia ei tarvitakaan uusien asiakkaiden hankkimiseksi, vaan markkinoinnin merkitys on muualla.

– Asiat kietoutuvat toisiinsa. Silloin kun yrityksellä on hyvä brändi, niin sen on helppoa tuotteiden myyntiä, niistä saa paremman hinnan ja myös henkilökunnan saanti helpottuu, Saranpää korostaa.

Voittoa tavoittelemattomuus on myös myyntivaltti

Timo Saranpää toteaa, ettei hän näe mitään ristiriitaa siinä, että yleishyödyllinen yhteisö harjoittaisi liiketoimintaa.

– Myös nollatulot ovat tulostavoite. Kolmannen sektorin ei tarvitse tavoitella voittoa, mutta mahdollinen ylijäämä voidaan käyttää toiminnan kehittämiseen.

– Voittoa tavoittelemattomuus olisi kolmannelle sektorille hyvä myyntivaltti. Se raha, mikä nyt valuu yritysten voittolina si-

joittajille, niin se raha jäisi toiminnan kehittämiseen.

Saranpää korostaa, että kuntapäätäjät ja veronmaksajat myös varmasti kiinnostaa se, että kolmas sektori pystyy ja pystyisi tuottamaan samalla keskihinnalla enemmän ja parempaa laatua ja palvelua. Kolmannella sektorilla on siis oivallisia markkinoinnillisia valtteja käsissään.

Ennakkoluulottomuutta palveluiden kehittämiseen

Saranpään mukaan tarvitaan ennakkoluulottomuutta vanhusten palveluiden kehittämiseen. Nimenomaan stereotyyppiset käsitykset ja uskomukset vanhuksista ovat palveluiden kehittämisen este, ja palveluista tulee mielikuvituksettomia. Asiakskuntaa pitäisi osata lukea ja nähdä, millaisia toiveita ja tarpeita heillä on. Kaikki vanhuksset eivät ole esimerkiksi kiinnostuneita askartelusta tai hartaushetkistä.

– Lukkiutuneet ajattelumallit siitä, mikä on palvelutalo, estää innovatiivista palveluiden kehittämistä ja positiivisen julkisuuskuvan luomista.

– Helposti voidaan mieltää, että kun ihminen on 80, niin hän pitää rauhallisuudesta. Oikeasti se voi olla niin, että kahdeksankymppiset kaipaavat vauhtia ja nuoremmat pitävät rauhallisuudesta. Palveluiden suunnittelu ja järjestäminen ei saisi olla ikäkysymys.

– Kun palveluntarjoajat miettivät omaa toimintaansa ja etsivät uusia ideoita, niin Suomesta kuin maailmalta, niin ei kannata katsoa vain oman alan organisaatiota. Kannattaa katsoa muitakin palveluyrityksiä ja palveluja tuottavia organisaatioita. Siellä voi löytyä innovaatioita, jotka virkistäisivät omaa palvelutoimintaa.

Timo Saranpää toisaalta toteaa, että paljon puhutaan innovatiivisuudesta, mutta oikeasti uusien innovaatioiden keksiminen on aika hankalaa. Melkein kaikkea on kokeiltu. Toisaalta jokin on aina jossakin uutta.

Tietenkin isossa palvelutalossa on paremmat mahdollisuudet järjestää erilaista tarjontaa, koska tarvittava määrä ihmisiä jostakin toimintaa varten löytyy helpommin kuin pienessä palvelutalossa.

– Asuminen ja kiinteistöihin liittyvät palvelut ovat kuitenkin myös tulevaisuudessa ne keskeiset vanhusten palvelut, joita tarvitaan. Uskon, että asumiseen liittyy entistä enemmän tarpeita ja toiveita. Kovin pelkistetty konsepti ei enää toimi. Palveluissa pitää olla jujua.

Laatu ja kulut eivät kumoa toisiaan

– Toiminnan kehittäminen lähtee siitä, että tunnetaan toiminta ja toiminnan prosessit sekä osataan hoiva-ammatti hyvin. Palvelu osataan tuottaa laadukkaasti, mutta ei pidä kaihtaa keskustelua rahasta tässä yhteydessä. Usein asetetaan vastakkain laatu ja kulut. Ajatellaan, että laadukas palvelu maksaa. Tai jos puhutaan vain kuluista, niin sitten unohdetaan laatu. Mutta kun työ osataan hyvin, niin samalla kehitetään sekä laatua että kustannustehokkuutta, Saranpää korostaa.

Saranpää painottaa, että kun palvelu tuotetaan sekä laadukkaasti että kustannustehokkaasti, niin tietenkin se on kaikkien hyöty; niin asiakkaiden, johdon, henkilökunnan, kuntien päättäjien kuin veronmaksajienkin.

Toimintaympäristö muuttuu, kaikilla samat haasteet

– Sen ennustaminen, miltä hoiva-ala näyttää vaikka kuuden vuoden päästä, on erittäin vaikeaa. Alan haasteet ovat kaikille samat, niin yksityisellä puolella kuin kolmannen sektorin toimijoille; väestön ikääntyminen, palveluiden tarpeen kasvaminen, toisaalta henkilökuntapula, Saranpää puntaroi.

– Erittäin mielenkiintoisen kysymys on se, miten palvelut järjestetään tulevaisuu-

dessä. Kumpikaan ääripää; se, että kaikki yksityistetään tai julkinen sektori hoitaa kaiken, ei ole ratkaisu. Ratkaisu on jossain siinä välillä, ja se vaihtelee valtavasti kunnittain ja palveluittain. Toisaalta taas on avoin kysymys, miten kuntapäätäjien asenteet kehittyvät. On myös muistettava, että kuusi vuotta on yhteiskunnallisesti ja ihmiselämässä lyhyt aika, mutta pääomasi joittajille se on pitkä aika. Suhtaudun erinomaisen varovaisesti siihen, miltä maailma näyttää vaikkapa vuonna 2015.

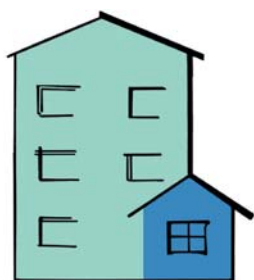
Timo Saranpää korostaakin, että juuri nyt kolmannen sektorin toimijoille olisi tärkeä tuoda esille omaa osaamistaan ja luoda voittoatavoittelemattomuudesta selvä brändi. Näin kolmas sektori varmistaisi asemiaan siinä, että kunnat valitsevat yhteistyökumppaniksi kolmannen sektorin toimijan, ja myös varmistetaan se, että toiminta ja palvelu pysyvät samoissa käsissä.

– Yksityisellä sektorilla on omat vahvuutensa ja kolmannella sektorilla omat vahvuutensa. Kolmannella sektorilla voittoa tavoittelemattomuus on yksi tärkeimmistä vahvuuksista, Saranpää korostaa.

– Karsastan myös koko vastakkainasettelua yksityiset palveluntuottajat versus kolmas sektori. Pikemminkin pitäisi ymmärtää se, että tämä on yhteistyöverkosto, jossa kumpikin tarvitsee toistaan ja ne yhdessä tuottavat yksittäin kunnan tai kaupungin hyvän kokonaisuuden.

– Ei ole olemassa mitään yksiselitteistä vastausta siihen, mitkä palvelut sopivat kolmannelle sektorille, mitkä julkiselle sektorille ja mitkä yksityisille. Jokainen näistä kolmesta pystyy tuottamaan palveluja hyvin, jos on hyvä johtamisjärjestelmä, toimiva esimiesjärjestelmä, motivoitunut ja ammattitaitoinen henkilökunta, hyvä yhteistyöverkosto, hallitaan tuloksen ja laadun tekeminen.

**Teksti ja kuvat:
Kari Uittomäki**

Kantti ry

ikäihmisten kanssa keskellä
Helsinkiä

Ikäihmisten hyvinvointikeskus
palvelutalo Kantin pysäkki
mielenterveyden tukipysäkki

Kantti ry

www.kantti.fi
puh. (09) 4342 4833
Humalistonkatu 4
00250 Helsinki

Yrjö ja Hanna Hyvinvointikeskukset

YKSILÖLLISTÄ HYVINVOINTIA!

Asemapäällikönkatu 12 B, 00520 Helsinki
puh 0207 429 888, fax 0207 429 889
www.yrjojahanna.fi

Yrjö ja Hanna Hyvinvointikeskukset toimivat kahdeksalla paikkakunnalla. Yksiköt tuottavat ikäihmisille ja erityisryhmille asumis-, hoiva-, tuki- ja turvapalveluita sekä sosiokulttuurista toimintaa.

Ehtookodon kuntohoitaja Päivi Jormakka (toinen vas) aktivoi asukkaita liikkumaan ja käyttämään kuntosalia. Tässä hän ottaa vastaan ilmoittautumisia Ehtookodon olympialaisiin. Eero Vilen ja Sanni Eloranta aikovat osallistua, mutta pyörätuolissa istuva Inkeri Pitkänen arvelee tällä kertaa vain katselevansa: – Kyllä aika kuluu tässäkin mukavasti.

Lempäälän Ehtookodosta hyviä uutisia:

Voitto verottajasta

Lempäälän Ehtookoto joutui vuonna 2006 muiden yleishyödyllistä työtä tekevien yhdistysten tavoin verottajan erityisen huomion kohteeksi, ja siitä tuli elinkeinoverovelvollinen. Seurauksena oli vuosia kestänyt valitusprosessi suuritoisine selvityksineen, mutta lopulta Ehtookodon tekemä työ palkittiin, ja Hämeenlinnan hallinto-oikeus kumosi Savo-Karjalan veroviraston päätöksen. Yhdistykselle myönnettiin veronhuojennus ja sen maksama vero palautettiin.

Ehtookoto tarjoaa asukkailleen kotihoidon ja dementiahoivan lisäksi mm. kuntopalveluita ja suunnitelmallista virike-toimintaa. Asukkaiden ääni kuuluu myös rekrytoinnissa sekä parhaillaan tekeillä olevan laatujärjestelmän laadinnassa.

– Johtajatuksena kaikessa toiminnassa on, että asukkaiden toimintakyky säilyisi mahdollisimman hyvänä mahdollisimman pitkään, Ehtookodon johtaja **Jaana Holm** sanoo. Sen takia esimerkiksi kuntosalia käyttävät entistä enemmän talon omat asukkaat.

Ehtookodon avohuollon palvelut on suunnattu kunnan koko eläkeikäiselle vä-

estölle, ja mielenterveyspalveluja käyttävät myös kahden naapurikunnan, Vesilahden ja Kylmäkosken asukkaat.

– Tehostetun palveluasumisen tarve meillä kasvaa koko ajan, ja dementoituneet tarvitsevat yhä enemmän hoivaa, Holm sanoo ja kertoo vuoteen 2020 mennessä suunnitellusta 60 paikan laajennuksesta. Myös mielenterveyskuntoutus on jatkuvasti lisääntyvä työala.

Yleishyödyllistä vai elinkeinotoimintaa?

– Prosessi verottajan kanssa alkoi siitä, kun heinäkuussa 2006 haimme Savo-Karjalan

verovirastolta veronhuojennusta vuosille 2005-2009. Huojennusta on haettava kirjallisesti neljän kuukauden kuluessa sen verovuoden päättymisestä, jolta vapautusta pyydetään, toimistopäällikkö **Jaana Salopuro** selittää.

Puoli vuotta myöhemmin eli tammikuussa 2007 verottaja hylkäsi hakemuksen, koska se katsoi yhdistyksen harjoittavan elinkeinotoimintana pidettävää palvelutalotoimintaa. Laajamittaista asuntojen vuokraustoimintaa ei myöskään pidetty yleishyödyllisenä toimintana.

Heti päätöksen saatuaan Ehtookoto teki valituksen Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen. Perusteluissaan Ehtookoto ilmoitti toimivansa osana Lempäälän kunnan vanhustenhuoltoa.

– Selvitimme, että yhdistyksen tarjoamat palvelut hinnoitellaan mahdollisimman edullisiksi niin, että kustannukset saadaan katettua. Toiminnassa ei siis tavoitella voittoa, Jaana Salopuro korostaa.

– Muistutimme myös siitä, että asiakkaat palvelujen ja asumispalvelujen piiriin valitaan yhteistyössä Lempäälän kunnan sosiaali- ja terveystoimen edustajista koostuvan vanhustenhuollon yhteistyöryhmän eli ns. SAS-ryhmän kanssa. Korostimme, että asukasvalintojen keskeisimpiä kriteerejä ovat hakijoiden fyysinen ja psyykinen kunto sekä palvelujen ja palveluasumisen tarve, Jaana Holm lisää ja huomauttaa, että mikäli yhdistys ei harjoittaisi palvelutalotoimintaa, Lempäälän kunnan tulisi

Veronhuojennuksen perusteina olivat erityisesti yhdistyksen toiminnan yhteiskunnalle tuottama hyöty sekä sen voittoa tavoittelematon toimintaperiaate. Hämeenlinnan hallinto-oikeuden päätöksessä on mainittu myös se, että Ehtookoto toimii osana Lempäälän kunnan vanhustenhuoltoa sekä se, että asukkaat valitaan yhteistyössä Lempäälän kunnan edustajien kanssa.

Pirkanmaalla Tampereen kupeessa sijaitseva Ehtookoto on vuonna 1965 perustettu vanhusten, vammaisten ja mielenterveyskuntoutujien asumis- ja tukipalveluja tuottava yhdistys, jonka tarjoamat palvelut muodostavat Ehtookodon hyvinvointikeskuksen.

Ehtookodon yhdeksässä rivitalossa asuu kaikkiaan 84 henkilöä, ja lisäksi kokonaisuuteen kuuluu mielenterveyskuntoutujien päivätoimintakeskus Kunnari.

Kirsi Järvinen (keskellä) on elävä esimerkki Ehtookodon asukkaiden osallistumisesta talon toimintaan. Hän työskentelee kahtena päivänä viikossa asiakaspalvelupisteessä ja on iloinen saadessaan kohdata ihmisiä. – Joskus on tullut katumuksen hetkiä, mutta olen aina saanut tsemppua itseni jatkamaan, tuumii iloisesti naurava Kirsi. Talon johtaja Jaana Holm (vas) ja toimistopäällikkö Jaana Salopuro hymyilevät vieressä.

järjestää vastaava palvelu vanhuksille ja vammaisille.

Lausunnossaan valituksen johdosta vero toimisto oli edelleen sitä mieltä, että Ehtookoto ei täytä lain mukaista yleishyödyllisyysvaatimusta.

Ei haittaa alan kilpailutoiminnalle

Vakuuttaakseen Hämeenlinnan hallinto-oikeuden asiansa oikeellisuudesta Ehtookoto lähetti vielä saman vuoden 2007 loka-kuussa lisäselvityksen, jossa se korosti osan asunnoista kuuluvan aravarajoitusten piiriin, jolloin myös asukkaita valittaessa otetaan huomioon tulorajat.

– Kerroimme, että vuokrat jäävät markkinavuokria alhaisemmiksi, koska aravarajoituslaki määrittää vuokrille katot. Asukkaat ovat siten pienituloisia vanhuksia ja vammaisia eivätkä pysty omalla kustannuksellaan ostamaan tarvitsemaan hoitopalveluja.

Selvityksessä todettiin Lempäälän kunnan ja Ehtookodon solmineen ostopalvelusopimukset, joiden nojalla kunta maksaa yhdistykselle korvauksen sen vanhuksille tuottamista lain piiriin kuuluvista palveluista.

– Tuntuisi se hullunkuriselta, jos yhdistys joutuisi maksamaan veroa siitäkin tulosta, jonka kunta sille maksaa, Ehtookodon vastuuhenkilöt ihmettelevät.

Eräänä tärkeänä näkökohtana kantansa perusteluksi Ehtookoto mainitsi, ettei sen toiminnasta ole haittaa alan kilpailutoiminnalle.

– Kunnan alueella ei ole ollut vastaavaa palveluntuottajaa. Ehtookoto toimii osana Vanhustyön Keskusliiton toimintaa, ja sellaisena yhdistys tuottaa myös yhteiskunnallisesti merkittävää palvelua.

Odotettu päätös

Hämeenlinnan hallinto-oikeuden päätös tuli lopulta tämän vuoden helmikuussa. Sen mukaan veroviraston päätös on kumottava ja yhdistykselle pitää myöntää sen hakemuksen mukainen veronhuojennus. Ehtookodolle päätös oli elintärkeä.

– Ennakkoveromme oli vuositasolla noin 35.000 euroa eli puolentoista työntekijän palkka. Kyllä sillä on suuri merkitys.

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitolle Ehtookodon johto antaa kiitokset saamastaan tuesta. Veronhuojennus on juuri nyt ajankohtainen asia monessa palvelutalossa, joten toimintamallia kaivataan.

– On hienoa, että Valli on tarttunut asiaan niin, että kaikkien ei tarvitse tehdä tätä yksin, Jaana Holm sanoo.

**Teksti ja kuvat:
Ritva Mäkelä**

Palvelutaloyhdistys

KOSKENRINNE ry

etunimi.sukunimi@koskenrinne.net
www.koskenrinne.net

Koskenrinteen Koti
Närhintie 2 A, 48230 Kotka
puh (05)2297 122
fax (05)2297 144

Karhula-Koti
Sudenkatu 6, 48600 Kotka
puh (05) 2297 311
fax (05) 2297 344

Karhunkulman Kohtaamispaikka
Karhunkatu 2, 48600 Kotka
puh (05) 2606 430

Kotka-Koti
Itäkatu 8, 48100 Kotka
puh (05)2297 211,
fax (05) 2297 244

Sapokan Helmi
Gutzeitintie 17-19
48100 Kotka
puh (05) 2297 122

Terveystaloustieteen professori Pekka Rissanen:

Sosiaali- ja terveyspalvelujen kulut eivät vähene sairauksia parantamalla

– Jos ajatellaan valtakunnallisesti vanhuuteen liittyviä menoja, niin palvelujen osuus on vain 10 prosenttia. 90 prosenttia on erilaisia tulonsiirtoja, kuten eläkkeitä, professori Pekka Rissanen toteaa.

sillä, että mietitään toimintatavat, prosessit ja hoitojen integrointi huolellisesti yhteen.

Talouden näkökulma sosiaali- ja terveyspalveluihin

Tampereen yliopiston Terveystieteen laitos on monialainen kansanterveyden koulutus- ja tutkimuslaitos. Laitoksella tutkitaan terveyteen vaikuttavia tekijöitä, terveyden edistämisen ja tautien ehkäisyyn keinoja ja vaikuttavuutta sekä terveydenhuollon ja terveyspolitiikan eri alueita. Tutkimusalueet ovat yhteiskunnan kannalta keskeisiä. Pekka Rissanen on sekä terveystaloustieteen professori että laitoksen johtaja. Rissanen tarkastelee sosiaali- ja terveydenhuoltoa erityisesti talouden näkökulmasta.

Rissanen mukaan esimerkiksi sosiaali- ja terveyspalvelujen käyttö kasvaa voimakkaasti

– Terveiden hoitaminen ei mitenkään poikkea muista taloudellisista toimista. Kysymykset ovat yhtä paljon taloudellisia kuin terveyden tai hyvinvoinnin kysymyksiä. Pekka Rissanen toteaa.

Hyvin yleisesti puhutaan siitä, että terveellisillä elintavoilla, liikunnalla ja ruokavaliolla voidaan ehkäistä sosiaali- ja terveyspalvelujen menojen kasvua ja jopa vähentää niitä. Näin varmaan onkin, mutta Tampereen yliopiston terveystaloustieteen professori **Pekka Rissanen** muistuttaa, että asiassa on kaksi puolta. Suomalaisien kansansairauksia, kuten liikalihavuutta, verenpainetta, diabetesta ja kolesterolia voidaan ehkäistä näillä keinoin ja siten saavuttaa säästöjä. Kuitenkin jokainen ihminen kuolee, ja elämänsä loppuvaiheessa ihminen tarvitsee hoitoa. Tästä näkökulmasta kustannukset vain siirtyvät eteenpäin tulevaisuuteen.

– Toinen puoli asiasta on se, että jos sairastavuus yhdestä suunnasta on vähentynyt, niin toisesta suunnasta tulee uusia sairauksia. Tämä tarkoittaa, että erilaisten sairauksien diagnostiikka on parantunut ja hoitomuodot ovat kehittyneet. Nyt voidaan diagnosoida ja hoitaa sellaisia sairauksia,

joita ei aikaisemmin ole voitu, tai on osattu huonommin. Eli ei ihmisiltä sairaudet loppu, kyse on siitä, missä menee hoidon ja kustannusten raja. Raskaampien sairauksien väheneminen ei automaattisesti säästä kustannuksia, Pekka Rissanen toteaa.

Todelliset säästöt saadaan rakenteista

– Jos halutaan todellisia säästöjä, niin sitten pitää miettiä rakenteita. Mikä on taroituksenmukaisin tapa tuottaa palveluja. Esimerkiksi jos katsotaan eri sairaaloiden tuottavuutta, niin kyllä siellä on isoja eroja. Huonointen tuottava sairaala tuottaa samoilla resursseilla 60-70 prosenttia siitä, mitä paras tuottaa. Jos kaikkien sairaaloiden tuottavuus saataisiin keskimääräiselle tuottavuuden tasolle, niin tällä tuottavuuden tasolla voitaisiin hoitaa kaikki hoitojonot, ilman että tarvitaan ollenkaan lisäresursseja, Rissanen kuvailee.

– Tuottavuutta voidaan nostaa varmaan

noin puoli vuotta ennen ihmisen kuolemaa – riippumatta siitä, minkä ikäisenä ihminen kuolee. Raskaita laitospalveluja eivät käytäkään kaikkein vanhimmat, vaan hieman nuoremmat ihmiset. Koko ihmisen elämänsä ajan ajatellen raskaat laitospalvelut ajoittuvat ihan elämän alkupäähän ja sitten vähän ennen kuolemaa.

Kuntien ja alueiden väestö- ja palvelurakenteella on tietenkin huomattava merkitys sosiaali- ja terveyspalvelujen rakentamiseen sekä jakautumiseen eri väestöryhmien kesken. Kasvavissa kunnissa, joissa on paljon lapsiperheitä, menojen rakenne on erilainen kuin kunnissa, joissa on paljon vanhuksia. Myös palvelurakenne vaikuttaa menoihin: laitospalveluilla aluilla, kuten Pirkanmaalla, on erilainen kulurakenne kuin avohuoltoalueilla. Palvelurakenteen muutoksiin sekä palvelujen yksityistämiseen vaikuttaa vahvasti taloudelliset tekijät: silloin kun vanhus asuu palveluasunnossa Kela maksaa osan vuokrasta ja Kela maksaa osan lääkemennoista. Jos vanhus asuu laitoksessa, niin kunta joutuu maksamaan kaikki hoitomenot, kuten ”hotellikustannukset” ja lääkkeet. Vanhusten palvelumaksut eivät likikään kata kuntien menoja. Kuntien kannalta on siis edullista, että vanhukset asuvat palveluasunnoissa, koska tällöin rahoitusvastuu siirtyy vanhuksille itselleen ja Keralle. Rissanen myös arvioi, että kuntien palvelurakenteen muuttaminen ei käy aina kovin nopeasti: asioihin vaikuttavat niin kunnallispolitiikka, väestörakenne ja kunnan talous. Kun jokin järjestelmä on saatu rakennettua, niin sitä ei välttämättä haluta heti purkaa.

– Olemme tutkineet mielenterveyspuolen kustannuksia Pirkanmaan alueella ja huomasimme, että kunnissa, joissa on satsattu avopalveluihin ja huolelliseen lääkehoitoon, niin keskimääräiset kustannukset per kunnan asukas olivat alhaisemmat. Voisin kuvitella, että näin olisi myös

vanhuspuolella. Tosin siinä on se, että vanhusten toimintakyvyn rajoituksia on vaikea poistaa, kun taas mielenterveysasiakkaat kuntoutuvat.

– Jos ajatellaan valtakunnallisesti vanhuuteen liittyviä menoja, niin palvelujen osuus on vain 10 prosenttia. 90 prosenttia on erilaisia tulonsiirtoja, kuten eläkkeitä.

Terveystieteiden merkitys on kasvamassa

– Terveiden merkitys ei ole ainakaan vähenemässä. On monia tekijöitä, kuten väestön ikärakenne, vanheneminen, terveys ja toimintakyvyn ylläpitäminen, joka vaikuttavat terveyden ja talouden kokonaisuuteen. Terveystiede sijaitsee Tampereen yliopiston kahden merkittävän osaamisalueen – yhteiskuntatieteellisen ja lääketieteellisen tutkimuksen kohtaamispaikassa, ja se tekee tämän alan hyvin kiinnostavaksi, Pekka Rissanen kuvailee.

– Terveiden hoitaminen ei mitenkään poikkea muista taloudellisista toimista. Kysymykset ovat yhtä paljon taloudellisia kuin terveyden tai hyvinvoinnin kysymyksiä. Tämä on lisännyt tutkimuksen tarvetta. Monissa keskeisissä terveydenhuollon päätöksentekoprosesseissa pitää ottaa taloudelliset tekijät ja vaikutukset huomioon. Esimerkiksi ennen kuin uusi lääkevalmiste voidaan ottaa Kela-korvauksen piiriin, niin siitä pitää tehdä terveystaloudellinen selvitys. Samoin mm. Pirkanmaan sairaanhoitopiirissä tehdään taloudellinen selvitys ennen uusia investointeja, Rissanen kertoo.

Tampereelle vanhus-tutkimuksen keskittymä

Pekka Rissanen kertoo kiinnostavan uutisen: Tampereen yliopisto ja Jyväskylän yliopisto ovat muodostamassa yhteistä vanhustutkimukseen panostavaa allianssia. Jyväskylän yliopistolla ja Tampereen yliopistolla on molemmilla ennestään vahvaa vanhusosaamista: Jyväskylässä Suomen gerontologian tutkimuskeskus GeroCenter ja Tampereella Terveystieteiden laitos. Tampereen yliopisto on niinkään perustamassa ja täyttämässä geriatrian professorin virkaa.

Lisäksi allianssia tukee vahvasti Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen THL:n suunnitelmat. Rissanen mukaan THL:llä on alueellistamisvelvoite, ja THL aikoo siirtää omaa vanhusosaamistaan nimenomaan Tampereelle. Allianssi panostaa maisteri- ja tohtorikoulutusohjelmiin sekä tutkimukseen.

– Kyllä meillä on vahva näkemys siitä, että kahden yliopiston allianssista tulee ehkä Suomen merkittävin vanhustutkimuksen keskittymä. Kansainväliset kontaktit ja kansainvälinen tutkimus ovat tässä vahvoina mukana, Rissanen kertoo.

**Teksti ja kuvat:
Kari Uittomäki**

Käpyrinne ry

on toiminut luotettavana palvelujentarjoajana ikäihmisille Käpylässä jo yli 50 vuoden ajan.

Käpyrinteen palvelutalo

Käpyrinne tarjoaa monipuolisia ja laadukkaita hoito-, virkistys- ja kuntoutuspalveluja palvelutalossa ja kotona asuville ikäihmisille sekä ikääntyville omaishoitoperheille.

Käpyrinteen Palvelutalo
Ilmattarentie 2, 00610 Hki
www.kapyrinne.fi
Tiedustelut
puh.(09) 728 8800
iidantupa@kapyrinne.fi

Julkisten hankintojen neuvontayksikön kokemukset vanhusten asumispalveluista:

Laatu ja hinnoittelu keskeisiä kysymyksiä

– Palveluiden kilpailuttamisessa on oikeastaan aika isokin ongelma se, ettei kilpailuttamisen kohteena olevia palveluja ole, tai ei osata, tarpeeksi hyvin määritellä, johtava lakimies Juha Myllymäki pohtii.

– Vanhusten asumispalveluiden osalta suurin osa kyselyistä koskee laatua ja hinnoittelua, johtava lakimies **Juha Myllymäki** Julkisten hankintojen neuvontayksiköstä kertoo.

Juha Myllymäen mukaan laadusta puhuttaessa ongelma ei ole se, mitä arvioidaan, vaan laadun mittareiden asettaminen ja laadun mittaaminen konkreettisesti siten, että mittaaminen olisi pisteytettävissä ja yhdenvertaista eri palveluntuottajien välillä.

– Toinen ongelma asumispalveluiden osalta liittyy hinnoitteluun. Mikä on se

hinta, johon verrataan ja pitäisikö asumispalveluissa huomioida asukkaan maksama hinta. Asumispalveluissa on useampia maksajia, ja kokonaisuus on olennainen. Jotkut kunnat ovat innostuneet tarkastelemaan tätä hintaa omavastuuosuuden kautta.

Juha Myllymäki toteaaakin, että Julkisten hankintojen neuvontayksikölle tulee yhä enemmän ja yhä hankalampia kysymyksiä. Hän kuitenkin korostaa, ettei yksikkö auta esimerkiksi tarjousasiakirjojen laadinnassa tai toimi tuomarina kiistanalaisissa kysymyksissä.

Neuvontayksikkö saa vuodessa 4500-5000 yhteydenottoa puhelimitse ja noin 1500 sähköpostiin vastataan. Suurin osa tiedusteluista, noin kaksi kolmasosaa, tulee kunnilta. Loppu yksi kolmasosa tulee valtiolta ja sen eri organisaatioilta, kuten yliopistoilta, sekä palveluntuottajilta ja kolmannelta sektorilta.

Myllymäen mukana suurin osa tiedusteluista koskee tarjouskilpailuja ja siihen liittyvä lainsäädäntöä. Toinen suuri ryhmä on se, että tarjouskilpailu on järjestetty tai se on meneillään, ja sitten todetaan jokin ongelma.

Palvelujen tarkka määrittely on ongelma

– Palveluiden kilpailuttamisessa on oikeastaan aika isokin ongelma se, ettei kilpailuttamisen kohteena olevia palveluja ole, tai ei osata, tarpeeksi hyvin määritellä, Juha Myllymäki pohtii.

Myllymäki toteaa, että esimerkiksi jotain tavaraa ostettaessa voidaan, ja pitääkin, sopia hyvinkin tarkasti ja yksityiskohtaisesti. Sen sijaan palveluiden puolella tällaista mahdollisuutta ei ole. Ongelmat syntyvät käytännön kautta.

– Varsinkin laatuksymysten näyttämässä ja mittaamisessa ollaan vielä alkuvaiheessa monessakin palvelussa. Varsinkin asumispalveluissa on hyvin laaja kirjo erilaisia palveluita.

– Myös palveluiden jatkuva kehittäminen tuo sekä laadun mittaamiseen että tarjousasiakirjoihin omat hankaluutensa. Aikaisemmat mittarit ja tarjousasiakirjojen mallit eivät enää pädekään, Myllymäki pohtii.

Tärkeät päätökset tehdään jo valmisteluvaiheessa

Juha Myllymäki toteaa, että palveluiden kilpailuttamisprosessi jakautuu kolmeen vaiheeseen: sopimuksen valmistelu/palveluiden määrittely, kilpailuttamisvaihe sekä kolmantena itse sopimuskausi.

– Me neuvomme vain kilpailuttamisprosessiin liittyvissä asioissa. Neuvotteluosapuolet tekevät kaikki tärkeät päätökset jo sopimuksen ja palveluiden määrittelyvaiheessa; mitä halutaan, miten se kuvataan, mitkä ovat laadulliset kriteerit ja miten niitä mitataan. Määrittelyvaiheen jälkeen niitä ei voi enää muuttaa, Myllymäki korostaa.

– Sitten kun käynnistetään tekninen prosessi, niin se vähän kuin kone, jonka pyörii tietyllä tavalla. Kaikki ne asiat, joita se käsittelee, on jo etukäteen päätetty. Ongelma on siinä, että jos määrittelyä ei ole tehty kunnolla, niin puutteet voidaan huomata vasta sopimuksen voimassaoloaikana. Suurimmat ongelmat sopimuskauteen tulevat yleensä siitä, että vastaako toiminta sitä, mitä ollaan tilattu ja päinvastoin.

Juha Myllymäki toteaa, että elävässä elämässä tilanteet muuttuvat. Palveluntuottajien ja tilaajien välisissä sopimuksissa pitäisi olla pelivaraa.

– Olennaista on, että mahdollisuus pelivaraan kerrotaan sopi-

muksessa. Jos sopimukset laaditaan hyvin tiukoiksi, niin se ei salli mitään muuta toimintaa tai mahdollisuuksia kuin mitä sopimus pitää sisällään.

Kumppanuus on sisällyksetön sana

– Oikeudellisesta näkökulmasta kumppanuus on vähän sisällyksetön sana tässä yhteydessä. Kumppanuudella voidaan tarkoittaa hyvin erilaisia asioita puhujan lähtökohdista ja tavoitteista riippuen. Monet haluavat päästä kumppanuuteen kuntien kanssa. Eihän se useimmiten muuta tarkoita kuin että halua päästä vaikuttavaksi toimittajaksi. Monenlaiset järjestelyt ovat mahdollisia, mutta se ei välttämättä poista sitä tosiasiaa, että palvelut on kuitenkin kilpailutettava.

– Se, että palveluntuottajia tulee koko ajan lisää, on erityisesti kolmannen sektorin ongelma. Kolmas sektori edustaa useinkin jotain intressitahoa tai kansalaisryhmää. Kilpailulainsäädännön näkökulmasta järjestöt katsotaan elinkeinoharjoittajiksi.

Myllymäki toteaa, että vaikka kolmannen sektorin toimijoiden tarkoituksiperät ja tavoitteet ovat ainakin alun perin olleet toisentyyppiset kuin alan yritysten, ne joutuvat osallistumaan kilpailuun samoilla säännöillä kuin yrityksetkin.

**Teksti ja kuva:
Kari Uittomäki**

Ovi valoisaan vanhuuteen

Palvelukoti
Koivupirtti
KOIVUPIRTIN SÄÄTIÖ

Mutkakatu 48 A 33500 Tampere
Puh. (03) 254 2700, Fax (03) 254 2711
www.koivupirtti.fi

Julkisten hankintojen neuvontayksikkö

Julkisten hankintojen neuvontayksikkö on Työ- ja elinkeinoministeriön ja Suomen Kuntaliitto ry:n ylläpitämä ja rahoittama hanke. Neuvontayksikkö toimii Kuntaliiton organisaatiossa.

Neuvontayksikkö palvelee julkisiin hankintoihin liittyvissä kysymyksissä, erityisesti lainsäädäntöä koskevassa neuvonnassa. Neuvonnan tarkoituksena on parantaa osaamista julkisissa hankintaprosesseissa, auttaa julkisiin hankintoihin liittyvän tiedon saannissa sekä edistää julkisiin hankintoihin liittyvää strategista ajattelua ja markkinoiden toimivuutta. Neuvontayksikkö tekee yhteistyötä eri organisaatioiden kanssa.

Tehtävänsä toteuttamiseksi neuvontayksikkö tuottaa ja ylläpitää hankinnat.fi-verkkosivuja, antaa maksutonta julkisiin hankintoihin liittyvää neuvontaa sekä toimii tarvittaessa julkisten hankintojen asiantuntijana.

Turvallista asumista osaavissa ja luotettavissa käsissä

Tarjoamme ikääntyville ja erityistä tukea tarvitseville asiakkaillemme monipuolisia ja laadukkaita asumispalveluja yksilölliset toiveet ja tarpeet huomioiden.

ASUMISPALVELUT PALVELUKESKUSPALVELUT

**Tampereen
Vanhuspalveluyhdistys**

Kauppakatu 9 D, 33200 Tampere
Puh. 010 400 9000, Fax 010 400 9206
www.tampereenvanhuspalveluyhdistys.fi

Vanhusten Kotiapusäätiön hallituksen puheenjohtaja Soile Toriseva, toiminnanjohtaja Sirkku Rannikko (istumassa) sekä talouspäälikkö Raija Pelttari ovat kaikki talouden asiantuntijoita.

**Realistinen budjetti, jota noudetaan ja seurataan
sekä kustannusten tarkka laskenta**

Palvelutalon tarkan taloudenpidon reseptit

– Kaikki lähtee siitä, että talousarvio tehdään realistisesti, sitä noudetaan ja sen toteutumaa seurataan säännöllisesti, vantaalaisen Vanhusten Kotiapusäätiön toiminnanjohtaja Sirkku Rannikko kuvailee.

Vanhusten Kotiapusäätiön vahvat naiset: hallituksen puheenjohtaja **Soile Toriseva**, toiminnanjohtaja **Sirkku Rannikko** sekä talouspäälikkö **Raija Pelttari** ovat koontuneet yhteen kertomaan siitä, mistä koostuu palvelutalon tarkka taloudenpito.

Tarkoitus on keskustella taloudenpidosta yleisellä tasolla, eikä niinkään keskittyä Kotiapusäätiöön. Kaikilla kolmella on vahva taloudellinen asiantuntemus: Raija Pelttari on hoitanut Kotiapusäätiön taloutta 20 vuotta, Soile Toriseva jäi keväällä eläkkeelle Valtiokonttorin ylitarkastajan virasta ja muutaman vuoden toiminnanjohtajana ollut Sirkku Rannikko omaa niin ikään silmää tarkan euron politiikalle.

Raija Pelttari korostaa, että talousarvio on tehtävä realistisesti ja hyvin tarkasti;

ensiksi analysoidaan kaikki talousarvioon vaikuttavat tekijät. Talousarvion laadinnassa otetaan huomioon tulot ja menot jaoteltuna toiminnoittain ja kiinteistöittäin. Myös odotettavissa olevat kustannusten nousut, kuten palkankorotukset, on otettava huomioon seuraavan vuoden talousarviota laadittaessa. Toiminnoista vastaavien esimiesten tehtävänä on toteuttaa toiminta ja tuottaa palvelu annetun talousarvion mukaisesti.

Toteutunutta toimintaa ja kustannuksia,

kuten henkilöstökuluja, verrataan talousarvioon jatkuvasti ja ajantasaisesti. Toteuttaa verrataan talousarvioon kuukausittaisella tuloslaskelmalla. Tuloslaskelma laaditaan osastokohtaisesti ja sitä käytetään analysoinnin apuvälineenä. Peltari ja Rannikko käyvät yhdessä läpi osastojen kuukausittaisen tuloksen ja yhteenvedon käsitellään myös hallituksen kokouksessa.

Mainittakoon, että Kotiapusäätiön tilikartassa on 18 kustannuspaikkaa ja lisäksi ns. vyörytettäviä eriä. Kun taloutta seurataan kustannuspaikkakohtaisesti, niin taloudesta vastaavilla henkilöillä on hyvät työkalut käytettävissään.

– On myös osattava reagoida nopeasti, jos toteumaan tulee poikkeamia. Poikkeamien syy selvitetään ja pohditaan tarvittavia korjausliikkeitä, Peltari toteaa ja korostaa hallituksen roolia taloudenpidossa. On tärkeää, että hallitus on tietoinen siitä, missä mennään, jolloin se kykenee tarvittaessa tekemään ripeästi päätöksiä tilanteen oikaisemiseksi.

Palvelutoiminnan ja kiinteistöjen kustannukset on eriteltävä

Vanhusten Kotiapusäätiöllä on huomattava kiinteistömäärä, ja tämä asettaa omat vaatimuksensa taloudenpidolle. Kaikilla palvelutaloilla ylläpitävillä yhdistyksillä ja säätiöillä ei tietenkään ole yhtä suurta kiinteistömäärää.

– Olennaista on, että palvelutoiminnan ja kiinteistönpidon kustannukset ovat selkeästi eriteltyjä. On tärkeää tietää jokaisen toiminta-alueen kustannukset ja seurata niitä. Samoin on tärkeää, että jokaiselle menolle on osoitettavissa paikka budjetissa. Kaikki kustannukset on aiheuttamisperiaatteen mukaisesti voitava selkeästi kohdistaa johonkin, Toriseva korostaa.

Raija Peltari korostaa laskennan ja seurannan merkitystä. Kiinteistöjen kulut on tiedettävä kiinteistökohtaisesti ja kulut on osattava aina kohdistaa jollekin tuottaval-

le palvelutoiminnalle tai vuokrattavalle tilalle. Jokaisen kiinteistön osalta on tiedettävä esimerkiksi korjaus- ja ylläpitolukulut, lainanhoitokulut, siivouksen osuus jne. Vastaavasti jokaiselle kiinteistölle on myös löydettävä tuloa. Jos kiinteistöistä on kuluja, joille ei ole maksajaa, niin silloin talous lähtee pettämään. Jossain määrin täytyy varautua myös yllättäviin menoihin, joita jo iäkkäisiin kiinteistöihin aina liittyy.

Taloudenpidossa on myös sudenkuoppia

– Tietämättömyys tarkoista kustannuksista ja tiedon ei-ajantasaisuus ovat tarkan taloudenpidon suurimpia sudenkuoppia. Kirjanpito on liian yleisellä tasolla, jolloin ei tiedetä mitä mikin maksaa. Taloudellinen osaaminen on hyvin tärkeää. Osaaminen perustuu siihen, että tunnetaan talon toiminta tarkasti, jolloin kustannukset osataan kohdistaa oikein, Toriseva toteaa.

– Tarkka talous kulkee koko ketjussa alkaen sieltä ruohojuuritasolta, jossa numeroita pyöritellään. Ja myös johdon on oltava kiinnostunut ja tietoinen taloudesta sekä seurattava sitä tiiviisti.

Yhdistyksen tai säätiön ylläpitämän palvelutalon hallituksen rooli on todella tärkeä. Hallituksessa täytyy olla valmius reagoida asioihin ja rohkeus tehdä päätöksiä. Budjetissa pysyminen on tärkeää, muuten taloudenpito ja sitä kautta koko toiminta lähtee romuttumaan. Tietenkin aina tulee yllättäviä menoja, kuten pitkiä sairauslomia tai kiinteistöistä johtuvia menoja, kuten putkivahinkoja. Yllättäviin menoihin on myös osattava varautua. Yllättäviä tuloja kun ei juurikaan ole, Peltari toteaa.

– Toiminnanjohtajan rooli on tietenkin analysoida talon toimintaa ja esimerkiksi henkilöstömitoitusta, joka otetaan laskennassa huomioon. Oikea henkilöstömitoitus on äärettömän tärkeä laskennassa, Peltari toteaa. Henkilöstömitoituksen on oltava

va suositusten mukainen mutta henkilöstökulujen nousu maltillista. Henkilöstökulut lasketaan tarkkaan, esim. palveluslisät kunakin henkilön kohdalla ennakoiden ko. vuoden talousarviota laadittaessa.

Tarkka talous auttaa myös kilpailutilanteessa

Tarkan taloudenpidon seurauksena palvelutalon palveluille saadaan laskettua mahdollisimman oikea hinta, ja tämä on tietenkin tärkeää kilpailutilanteessa.

– On tärkeää, että osaamista löytyy kaikilta tahoilta, jotka ovat mukana kilpailutuksessa. Väärin laskettu hinta vaikeuttaa myös niiden toimintaa, jotka ovat laskeneet hinnan oikein, Toriseva huomauttaa.

– Myös kunnat ostajina ovat nykyään hyvin hinta- ja kustannustietoisia. Kun palvelutalolla on osoitettavat tarkat laskelmat ja perustelut palveluiden hinnoille, niin tämä on myös selvä etu hintaneuvotteluissa, Rannikko toteaa.

Raija Peltari kertoo 20 vuoden työkokemuksen perusteella, että palvelutalon taloudenhoito on tänä aikana muuttunut paljon. Kilpailutus ja verotus ovat lisänneet työn vaatavuutta. Lisäksi hintoja ja kustannuksia pitää laskea aikaisemmassa vaiheessa verrattuna menneisiin vuosiin.

– Esimerkiksi olemme jo keväällä alkanee laskea ensi vuoden hintoja. Se on haastava tehtävä, sillä ensi vuonna päättyy alan työehtosopimus. Palkat nousevat joka tapauksessa, mutta korotusten määrä ei ole tiedossa. Meillä pitää kuitenkin olla hyvät valmiudet jo nyt elokuussa, kun ensimmäiset hintaneuvottelut käynnistyvät, Peltari kuvailee.

– Kuntien taloudellisesta tilanteesta johtuen on todella tärkeää, että on selkeät perusteet niille hinnoille, joita esitetään, Toriseva vielä korostaa.

**Teksti ja kuva:
Kari Uittomäki**

SUOMEN VANHUSTEN TURVAKOTIYHDISTYS RY SUVANTO

Hitsaajankatu 9 A, 7 krs, 00810 HELSINKI
puh. 09 726 24 22

Valtakunnallinen erityisasiantuntijayhdistys.
Tekee työtä ikääntyviin kohdistuvan lähisuhdeväkivallan
ja muun kaltoinkohtelun ehkäisemiseksi.
Järjestää koulutus- ja tiedotustilaisuuksia.
Antaa neuvottelu- ja konsultaatioapua.

Neuvova puhelin päivystää joka tiistai klo 12-15
Lakineuvonta palvelee parillisen viikon keskiviikko klo 16-18
"Vankka verkko" -projekti 2006-2010, puh. 040 848 22 77

Vanhusten Palvelutaloyhdistys ry
www.vpty.fi

10 vuotta kokemusta,
osaamista ja vaikuttamista.

Ikääntymisen resurssikeskus –
palveluasumista ja toimintaa
asiakkaan ehdoilla Helsingissä,
Vantaalla ja Espoossa.

Lisää monipuolisuutta ja näkyvyyttä vapaaehtoistoimintaan

Projektit

Keväällä 2009 käynnistyneen OSAAJA – vapaaehtoiseksi työelämästä -projektin (2009-2011) keihäänkärkenä on sen nimenkin mukaisesti erilaisten työyhteisöjen mukaansaaminen vapaaehtoistoimintaan. Alkuvaiheessa työyhteisöjä kutsutaan mukaan haasteluonteisesti erilaisiin kampanjoihin, joita voivat olla esimerkiksi ulkoilu-

Tuomo Huovinen sekä sosionomi Meri Sahipakka virittelivät yhteislaulutunnelmaa vapaaehtoisten rekrytointitilaisuudessa Mäntyrannassa viime keväänä.

tapahtuma tai jokin työyhteisön itsensä ehdottama tempaus. Pilottikokeilut aloitetaan syksyllä 2009 OSAAJA -projektissa mukana olevissa jäsenjärjestöissä. Pilotoinnin alkuvaiheessa järjestöt kartoittavat omalla alueellaan toimivat potentiaaliset työyhteisöt. Mukaan haastekampanjoihin otetaan myös alueiden koulut ja oppilaitokset. Pilottikokeilut arvioidaan ja uusia haasteita esitetään aiempien kokemusten opettamina. Tarkoituksena jäsenjärjestöillä on luoda paikallisten työyhteisöjen kanssa pysyviä vapaaehtoistoiminnan yhteistyöverkostoja esimerkiksi kummitoimintaperiaatteella. Parhaimmillaan työyhteisöjen ja oppilaitosten mukaan saaminen vapaaehtoistoimintaan tuottaa runsaasti tarvittavia lisäresursseja ja monipuolisuutta vanhustenhuoltoon. Valtakunnallisen hankkeen kannalta mielenkiintoisia ovat myös yritysten senioriohjelmat, joihin vapaaehtoistoiminta on helposti liitettävissä. Kokonaisuudessaan työyhteisöjen mukaan saaminen vapaaehtoistoimintaan on siis merkittävä resurssi vanhustyöhön. Monissa maissa työyhteisöt ovat jo aktiivisia vapaaehtoistoimijoita. Englannissa tehdyt tutkimukset ovat osoittaneet vapaaehtoistoiminnan lisäävän yritysten toimintakykyä ja tuottavuutta työyhteisöjen sisäisen eheytyksen ja itsetunnon kasvun kautta. Eläkkeelle jäämässä oleville sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille voidaan myös kehittää erilaisia senioripankkeja, joista alan osajia voidaan kutsua mukaan toimintaan ns. korvauksellisen vapaaehtoisuuden muodossa. Yhteistoimintatapoja on monia kun vain haasteet ja ideat otetaan rohkeasti ja ennakkoluulottomasti vastaan. OSAAJA -projektin projektityöryhmässä on mukana seitsemän Vallin jäsenjärjestöä Helsingistä, Espoosta, Lahdesta, Ruovedeltä, Salosta ja Tampereelta. Mukana olevista jäsenjärjestöistä neljässä vapaaehtoistoiminta on vielä alkutaipaleellaan, joten projektissa riittää työtä myös aivan ruohonjuuritason (vapaaehtoistoiminnan näkyvyyden lisääminen omalla alueella, vapaaehtoisten rekrytointi yms.) Jäsenjärjestöt projektiin valittiin 5.5.2009 ja ensimmäinen yhtei-

Vapaaehtoisten rekrytointitilaisuus Kanervakodissa viime keväänä.

nen työkokous järjestettiin 12.6.2009, joten toiminnalliselta osaltaan myös koko OSAAJA -projekti on vielä alkuvaiheessaan. Tavoitteeksi kaikissa mukana olevissa jäsenjärjestöissä on asetettu organisoitun vapaaehtoistoiminnan rakentaminen, joka toimii vapaaehtoistyön resurssikeskuksena osana alueellista ikääntymisen resurssikeskusta. Lisätietoja projektista Vallin kotisivuilla sekä suunnittelija **Jarkko Utriaiselta**, puh. (09) 7745 9013, jarkko.utriainen@valli.fi

Teksti:
Jarkko Utriainen

Kuvat:
Kanervakoti sekä Mäntyranta

OSAAJA
vapaaehtoiseksi työelämästä

Ilo on tarttuvampaa kuin influenssa

Minun suuressa suvussani on paljon pitkäikäisiä ihmisiä, ja kun ikävuodet alkavat laskea numeroita yhdeksänkymmenen tuntuun, nämä ovat tavallisesti tätejä, isotätejä tai äidin naispuolisia serkkuja, pikkuserkkuja tai ainakin melkein sukulaisia. Harmi, että setäpuoliset ihmiset ovat jo menneet manan majoille aikaisemmin, mutta tulevaisuudessa ikääntyneitä miehiäkin tulee iloksemme ennistä enemmän.

Luulenpa, että aika moni jakaa tämän kokemuksen kanssani – erilaiset sukulaisuussuhteet ikäihmisiin. Tässä galleriassa meillä kaikilla on tuttavuuksia hienoihin, monenlaisia kokeneisiin ihmisiin, joista jokainen on laulun arvoinen. Mutta luonteeltaan ja suhtautumiseltaan nämä vanhat ihmiset ovat kovin erilaisia. Mikään muu ikäryhmä ei olekaan keskenään niin erilainen kuin vanhat ihmiset; turha kuvitella että he – tai siis me – olisimme yhtä samaa harmaata massaa.

Joku on luonnotaan utelias ja kiinnostunut kaikesta mitä ympärillään näkee. Joku on puhelias ja kommentoi maat ja mannut. Joku on elämän kolhuissa katkeroitunut, vuodattaa ympärilleen katkeraa sappea ja myrkyttää poloinen ihmissuhteensa. Miten satavuotias **Torsten Carlander Reuterfeldt** sanoo: jos aiot ruveta katkeraksi, aloita tyytymättömyydestä! Mutta sitten on niitä, joilla on kyky iloon ja hyväntuulisuuteen. Arkielämä on täynnä hauskoja sattumuksia, tilannekomiikkaa, mielihyvän lähteitä. Kyse on siitä, miten elämää tarkastellaan. Ilo on tarttuvaa lajia, hyvä mieli tarttuu ja leviää varmemmin kuin influenssa.

Miten iloa voitaisiin aktiivisesti levittää? Näitä kysymykset tulivat minua vastaan kuluneena kesänä Taiwanilla, jossa Nan Kai -yliopisto järjesti kansainvälisen vanhusteknologian kurssin ja minutkin oli pyydetty sinne puhumaan. Vanha hyvä tuttavani **Annelies van Bronswijk**, mainio hollantilainen professori, laaja mieleltään ja syliltään, hän se oli minut keksinyt taas vuosien takaa, ja vanhan teemanikin ikääntymisen teknologian kehittäessä: ilo ja huvitus, leisure and pleasure.

Ihan totta! Kun geronteknologiaa, ikääntymisen teknologiaa ryhdyttiin kehittämään 1980-luvun loppuilla, ilo oli mukana tavoitteissa. Miten ihmeessä tämä kaikki ikääntymispuhe on nykyisin kääntynyt niin synkäksi, happa-maksi ja ilottomaksi? Miksi vanhenemisessa nähdään julkisuudessa vain taakkaa ja raihnaisuutta, miksi se on puheissa niin pelottavaa ja karmivaa?

On tuhat tapaa levittää hyvää mieltä ympärilleen ja nauttia itsekin. Pitkään on oltu työelämässä, rakennettu tätä maata ja perhettä. Pitäisikö sitä nyt jotenkin hävetä? Pitäisikö ilo kätkeä? Olisivatko valtionvarainministeriöt kaikkialla tyytyväisempiä, jos ikäihmisten ilo ja huvitus, leisure and pleasure kielletäisiin jotenkin synnillisenä?

Annelies-professori oli ryhtynyt uudelleen nostamaan ilo-teemaa ikääntymisen teknologiaan. Osaltaan vanhat ihmiset iloitsevat samoista asioista kuin nuoretkin, eihän se ole sen kummempaa. Eihän esimerkiksi taide tai kulttuuri tunne ikärajoja – ainakaan periaatteessa. Rokkaajat ja räppääjät voivat olla yhtä hyvin mummoja ja pappoja kuin teini-ikäisiä. Kirjallisuus ei kysy ikää ja kirjastot ovat meillä uskottomia kulttuurikeskuksia. Pöytälaatikkoon kirjoittavat niin nuoret kuin vanhatkin. Vanhalla voi olla enemmän itsetuntoa tehdä ite-tai detta oman mielensä mukaan tai käyttää ja

kuluttaa sitä. Mutta teknologian tullessa mukaan tarvitaan toki käyttäjäystävällisiä laitteita ja vempaimia, joiden käyttämiseksi ei tarvitse lukea paksuja manuaaleja.

Olisiko teknologialla saavutettavissa merkittäviä hyötyjä ikäihmisten näkökulmasta. Annelies oli siitä ihan varma. Itse kun hän on hollantilaisittain aika tukevaa sorttia ja hyvän ruoan ystävä, hän on myös vakuuttunut Nintendo Wiin Fit-ohjelman, siis kuntoiluohjelman erinomaisuudesta vanhoille. Siis heti kun siihen saadaan sellaiset viitearvot, jotka sopivat myös vanhuksille, eihän meille nyt tarvitse sovittaa samoja tavoitteita kuin paljon nuoremille. Kun Annelies sitten Taiwanilla kyseli nuorilta opiskelijoilta ja kunnianarvoisilta professoreilta Nan Kain teknisessä yliopistossa, moniko oli isovanhempiansa tai lastenlastensa kanssa pelannut Nintendo Wiitä, vielä aika harva käsi nousi.

Rohkeana naisena Annelies oli pommitanut Euroopan Unionin ikäihmisjärjestöä AGEa kysymyksillä, millaista iloa ja mielihyvää tuottavaa teknologiaa he pitäisivät suotavana. Anneliesin luokituksissa oli mukana myös seksuaalinen ilo ja sen aikaansaaminen vaikkapa lääkkeellisesti, onhan erilaisia viagroja olemassa pilvin pimein. Tästä AGE oli kyllä tuhoutunut. Heidän mielestään oli lähes sopimatonta ja terveydelle vaarallista puhua seksuaalisen ilon avittamisesta vanhuksilla. Täytyy myöntää, että tirsuimme kuin pahaiset tytöt Anneliesin kanssa, kun luimme järjestön tiukka-pipoista kirjallista vastausta.

Monenlaista teknologiaa on tarjolla ikäihmisten huvitukseksi ja iloksi. Erilaista harrastustoimintaa tukevia ohjelmistoja ja laitteita on olemassa, erilaisia apuvälineitä näkemiseen, kuulemiseen ja mukanaoloon. Helppokäyttöisiä portaatteja yhteydenpitoon suunnitellaan koko ajan myös ikäihmisten tarpeisiin, kun vain saataisiin niitä käyttöön. Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto Valli ja Vanhustyön keskusliitto ovat paraikaa valmistelemassa isoa teknologiahanketta, josta ilo ja huvi ei tule puuttumaan. Yhteisissä mielikuvissa on myös teknologiaalainaa! Jos kirjastoista saa jo urheiluvälineitä, miksei sitten teknologiaa ikääntyneiden tarpeisiin! Kotonahan kannattaa laitteita kokeilla ensin, sitten vasta tietää, onko tuosta juuri minulle.

Nostetaan, hyvät ystävät, vanhuudet ilot esille! Ei suostuta synkkyiden pakkopaitaan eikä maailmanlopun tunnelmiin. Ikäihmiset ovat voimavara kaikissa yhteisöissä, ja meillä on oikeus iloon ja huvituksiin.

Nuorille kesätöitä

Heidi Brand haki tanssiin Lauri Karjalaisen. Tanssi on terapiaa!

Länsi-Tampereella toimiva Kotipirtin Palvelutalo työllistää kesäisin nuoria – kuluneena kesänä 16 nuorta. Nuoret palkataan kahdeksi viikoksi kerrallaan työmarkkinajärjestöjen ”tonnilla töihin”-malliin. Sara (15), Heidi (17) ja Matti (16) avustivat palvelutalon moninaisissa töissä kesäkuun puolivälissä. Työrupeamastaan he saivat iloiset 280 euroa. Hyvin tekojen palkalle on nuorilla käyttöä. Vanhustenhuollon Uudet Tuulet -lehti kävi tapaamassa nuoria kesäkuussa.

Heidi Brand on Kotipirtissä tuttu kesätyöläinen parin vuoden takaa. Hän kertoo, että tänä kesänä työpaikkojen saaminen on ollut taloudellisen taantuman vuoksi vaikeata.

– Toissa kesänä minulla oli kolme kesätyötä, viime kesänä kaksi ja tänä kesänä sain vain yhden paikan. Onneksi sain tämän paikan, sillä palkalle on käyttöä. Opiskelen Tampereen yhteiskoulun lukiossa ja matkustamme koulun vaihtoprojektin vuoksi Itävaltaan. Säästän nämä palkkarahat siihen!

Parin viikon ajan Heidi työskenteli palvelutalon dementia-ryhmäkodissa Tyyneässä. Hän auttoi huoneiden siivouksessa, ikkunoiden pesemisessä, asiakkaiden peseytymisessä ja pukemisessa sekä tarjoiluissa. Hän myös luetteloi ja kuvaa Kotipirtin taideaarteet.

– Minusta vanhusten kanssa oleminen on

palvelutalosta

mukavaa. Se on rauhallista. Meidän vaari asui perheessämme ja olen sen vuoksikin tottunut vanhempiin ihmisiin.

Heidi Brand arvelee, että palvelutalossa työskentely on hyödyllistä tulevaisuuttakin ajatellen.

– Luultavasti minusta tulee sairaanhoitaja tai lääkäri.

Talkkari Matti

Matti Hoivala on toista kesää talonmiehen hommissa Kotipirtissä.

– Viime kesänä olin talonmies Askon sijainen yhdessä RTK:n huoltomiehen kanssa ja nyt olen talkkarin apulainen. Työ on monipuolista ja asukkaat ovat mukavia.

Matin työhön kuuluu esimerkiksi kukkien kasteleminen sekä palvelutalon pihalla että ryhmäkoti Tyynelän pihalla, lampujen vaihtaminen, polkupyörien korjaaminen, pyörätuolien huoltaminen, roskien vieminen ja asukkaiden ulkoiluttaminen.

– Minulla on myös aikaa jutella asukkaiden kanssa.

Syksyllä Messukylän lukiossa aloittava Matti arvelee, että hän ei olisi saanut muuta kesätyötä. Tämänkin työn hän kokee saaneensa suhteilla. Matti haaveilee ydinfysiikan työstä. Niinpä hän panostaa lukiossa kemian, fysiikan ja matematiikan opiskeluun.

– Kesätyön palkka menee pieniin mopomenoihin ja illallisiin. En raaski herättää mutsia, kun tulen niin myöhään nälkäisenä kotiin.

Jumppari Sara

Sara Koivisto asuu Nokialla, mutta kesätyöhön Tampereelle ei ole pitkä matka. Sara kertoo hakeneensa neljää kesätyöpaikkaa, mutta yhteen hän vain pääsi. Kotipirtissä Sara on ensimmäistä kertaa.

– Olisin vaikka pitempäänkin täällä työssä. Vanhukset ovat ihan mukavia ja työ on kivaa.

Saran paikka on päiväkeskus. Siellä hän avittaa ruokailussa ja kahvituksessa. Hän avustaa myös kuntosalilla ”jumpparina”.

Sara haaveilee opettajan ammatista. Niinpä Nokian lukio kutsuu.

Kesätyöpalkka löytää helposti paikkansa.

– Tarvitsen uuden tietokoneen. Kesätyöpalkka on avuksi koneen hankinnassa, Sara kertoo.

Iloinen asukas

Nuoret työntekijät tuovat Kotipirttiin iloa ja vaihtelua. Kolmisen vuotta talossa asunut **Kirsti Lehtioksa** (84) nauttii nuorten läsnäolosta.

– Yksikin tyttö on salamannopea ja tietää, mitä pitää tehdä. Nämä nuoret ovat auttamishaluisia. Mutta heidän työaikansa on niin lyhyt. Tuskin opimme nimiäkään muistamaan. Toivoisin, että näillä nuorilla olisi enemmän juttuaikaa meille asukkaille.

Vakituiset työntekijät suunnittelevat heille tehtäviä töitä etukäteen, joten kesätyö ei ole pelkästään vanhusten kanssa seurustelua ja ulkoilutusta.

Kirsti Lehtioksa tarvitsee paljon apua, sillä hänen molemmat jalkansa on amputoitu.

– Säärihaavat menivät kuolioon ja siksi jalat piti leikata. Kotona en pärjäisi olleenaan.

Hyvää kokemusta

Kotipirti ry:n toiminnanjohtaja **Kaija Kallinen** on tyytyväinen siitä, että heillä on mahdollisuus palkata nuoria kesätöihin. Palvelutalo on palkannut pariksi viikoksi nuoria koko kesän ajaksi jo kuuden vuoden ajan. Kokemukset ovat olleet hyviä.

– Nuorista on meille paljon apua ja iloa. Näkemykseni mukaan myös meistä on nuorille hyötyä, sillä he saavat työtä ja tietoa vanhusten palvelualasta. Uskomme, että nuoret saavat todenmukaista tietoa palvelutalossa asumisesta ja työskentelemisestä. Toivottavasti he valitsevat hoitoalan ammatikseen.

Kotipirttiin töihin tulevien nuorten pitää olla 15 vuotta täytäneitä, vaan ei 18:aa. Kesäinen työrupeama on kädenojennus nuorille: He saavat työkokemusta ja palkkaa.

– Meille tulivat ensimmäiset nuoret kesäkuun alussa. Viimeiset tulevat pari viikkoa ennen koulujen alkamista. Toivon, että monet työllistämistämme nuoret tulevat meille vapaaehtoistyöntekijöiksin.

**Teksti ja kuvat:
Pirkko Jyväkorpi**

Kirsti Lehtioksa ja Kaija Kallinen vaihtavat kuulumiset.

Matti Hoivala avittaa palvelutalon talonmiehestä.

Sara Koivisto ”sparraa” Pirkko Mäkiä.

Kristina Junttila (kuvassa vasemmalla) teki Teatterikorkeakoulun opinnäytetyönsä yhteistyössä käpyrinteeläisten kanssa.

*Kristina Junttila teki teatterikoulun opinnäytteensä
Käpyrinteen palvelutalossa*

Vanhuksista teatterin keinoin

Käpyrinteen palvelutalossa pohdittiin viime keväänä taiteellisin keinoin sitä, millaista elämä on vanhainkodissa. Onko vanhainkoti koti vai jonkun työpaikka, jääkö asukkaille tilaa unelmoida. Tavoitteena oli avata palvelutalon maailmaa yleisölle. Kyseessä oli Kristina Junttilan taiteellinen opinnäytetyö ”Vierailu Vanhainkodissa” Teatterikorkeakoulun esitystaiteen ja -teorian maisteriohjelmassa.

”Vierailu Vanhainkodissa” -esityksissä

vieraat, kulloinkin noin 10-12, jaettiin pieniin ryhmiin. Esitys muodostui opastetusta kierroksesta, 15 minuutin vierailusta asukkaiden huoneissa sekä noin 45 minuutin itsenäisestä tutustumisesta Käpyrinteen rakennukseen ja tiloihin. Oppaita oli muutama, ja jokaisella oppaalla oli oma, muista poikkeava kierroksensa. Myös vanhukset, joiden luona vierailtiin, vaihtelivat oppaiden mukaan. Käpyrinteen tutustumisessa oli apuna kartta – pohjapiirrokset Käpyrinteen neljästä kerroksesta. Jokainen vierailija kulki reitin, jossa oli erilaisia rasteja. Vieraat pakotettiin aktiiviksi.

– Esityksen yksi idea oli se, että jokainen vierailija saa erilaisen kuvan ja kokemuksen Käpyrinteestä, riippuen siitä, kenen oppaan mukana kulki ja kenen asukkaan luona kävi vierailulla. Jos olisi halunnut saada täydellisen kuvan esityksestä, olisi pitänyt kiertää jokaisen neljän oppaan kierros. Mutta esityksen tarkoitus oli myös se, ettei vierailija voi saada kaikkea, **Kristina Junttila** kertoo.

– Se oli myös tietoista, että vierailulla oli vain vähän aikaa tutustua Käpyrinteen rakennukseen. Esimerkiksi kaikki asukkaat eivät tunne ja hahmota Käpyrinteen raken-

nusta kokonaisuutena. Joihinkin paikkoihin eivät huonokuntoiset asukkaat edes pääse portaiden vuoksi. Sekin oli tavoite, että vieraat saavat erilaisen kokemuksen tilasta.

”Vierailu vanhainkodissa” -esityksiä oli vain neljä. Junttilan mukaan kysyntää olisi ollut useammille esityksille, mutta hän halusi säästää mukanaolleita vanhuksia raskautuksilta. Toisaalta pitempään jatkuneet esitykset olisivat häirinneet Käpyrinteen päivittäistä rytmiä.

Jokaisella vanhuksella on oma, ainutlaatuinen elämä

– Halusin tehdä esityksen siten, että siinä on tila lähtökohtana. Minua kiinnosti se, miten tila vaikuttaa ihmisen elämään. palvelutalo on asukkaille koti, mutta se on myös työntekijöille työpaikka. Halusin tutkia, missä menee yksityisen ja julkisen tilan raja. Missä menee raja, kun hoitaja saa mennä huoneeseen, joka on toisen koti. Vanhus asuu ikään kuin koko ajan julkisessa tilassa, Junttila kertoo.

– Mehän sopeudumme helposti uusiin tilanteisiin ja tiloihin. Eräs asukas totesi, että henkilökunta sopeutuu, laitostuu, nopeammin kuin asukkaat. Toisaalta henkilökunnalle työhön sopeutuminen on työn suorittamisen ehto.

”Vierailu vanhainkodissa” -esitys havainnollisti erittäin hyvin, että jokaisella ihmisellä ja jokaisella vanhuksella on oma, ainutlaatuinen elämä. palveluasunnossa asuva vanhus säilyttää yksilöllisyytensä. palvelutalossa asuminen on itse asiassa mitä syvällisin kysymys.

– Jotkut vanhuksat halusivat mukaan esitykseen siksi, että he halusivat kertoa kuinka hyvä täällä on olla.

Junttila oli nuoruudessaan paljon tekemisissä isoäitiensä kanssa. ”Vierailu Vanhainkodissa” -esitystä hän valmisteli työstämällä sitä yhdessä Käpyrinteen asukkaiden kanssa. Junttilalla on myös aikaisempaa kokemusta työskentelystä palvelutalossa.

– On eri asia viedä palvelutaloon valmis teatteriesitys ja on eri asia tehdä se yhdessä vanhusten kanssa. Tärkeää on, että vältetään stereotyyppistä kuvaa vanhuksista ja annetaan heille tilaa. Esitys pitää tehdä kunnioittamalla palvelutalossa asuvia vanhuksia.

– Sillä on myös yhteiskunnallista merkitystä, että teatteria tehdään erilaisissa paikoissa. Vanhusten asema on iso yhteiskunnallinen kysymys, ja siitä voi keskustella muutenkin kuin sanoilla. Teatteri ja esitys voivat olla yhteiskunnallista keskustelua, Junttila korostaa.

Teatteriesitykseen kuului erilaisia tehtävärasteja. Yksi tehtävärasteista on tanssivideo, jota sai seurata kuvaruudulta.

Käpyrintealaiset osallistuivat monin tavoin teatteriesityksen valmistamiseen. Kahviastioista löytyi monenlaisia ohjeita ja neuvoja.

Osana teatteriesitystä oli vierailu Käpyrinteen asukkaan luona. Näitä asukkaita, joiden luona vierailtiin, olivat mm. Irja Tanhuanpää, Helmi Saarinen ja Elsa Tarvainen.

Käpyrintealaiset tyytyväisiä

Varatoiminnanjohtaja Päivi Tiittulan mukaan Käpyrinteen henkilökunta ja johto sekä asukkaat olivat tyytyväisiä esitykseen. Tuttuja asioita käytiin läpi mielenkiintoisella tavalla. Asukkaat kokivat esityksen piristävänä.

– Käpyrinteen kannalta on erittäin merkittävää, että selvitetään ihmisten kokemuksia palveluasumisesta. Näin voimme yrittää ymmärtää elämää talon sisällä ja edelleen kehittää toimintaamme asiakaslähtöisesti. Vuorovaikutus opiskelijoiden ja erityisesti Kristinan kanssa on sujunut hienovaraisesti ja asukkaat ovat kokeneet tullessaan kuulluksi. Teos oli heidän näköisensä. Myös henkilökunnan ymmärrys asukkaiden elämästä sai uutta ulottuvuutta. Toivotaan entistä enemmän tällaisia kohtaamisia, joissa on mahdollisuus oppia toinen toisiltamme ja siten lisätä sukupolvien välistä ymmärrystä. Kun tapahtuu aitoa kohtaamista eri-ikäisten välillä, nähdään ihminen ulkokuoren takaa omassa iäntömyydessään, Käpyrinteen varatoiminnanjohtaja Päivi Tiittula kertoo.

Kristina Junttila kertoo, että hän varmaan myös tulevaisuudessa tekee teatteria yhdessä vanhusten kanssa.

Teksti: Kari Uittomäki
Kuvat: Kristina Junttila

Kuntasektorilla uudistusten tekeminen etenee usein jähmeästi. Vaikea taloustilanne pakottaa nyt uudistumaan. Vanhusten palveluissa se tarkoittaa edes-sämme olevan rakennemuutoksen aikaistamista. Viime vuosikymmeninä rakennettu hyvinvointiyhteiskunta on nykymuodossa tullut tiensä päähän.

Niukan talouden vuoksi Espoon vanhusten palveluissa joudutaan tekemään tänä vuonna laajoja säästötoimenpiteitä ja suunnittelemaan niitä myös ensi vuodelle. Vanhusten palvelujen kallista ostopalveluja vähennetään ja tilojen käyttöä tehostetaan. Pienistä yksiköistä luovutaan ja isompien paikkamäärää kasvatetaan. En usko, että taloustilanteen kohentuminen muuttaa suuresti nykysuuntausta jatkossakaan.

Espoon ikääntymispoliittisen ohjelman tavoitteena on luopua moniporaisesta pitkäaikaishoidosta ja laitospainotteisuudesta. Haluamme siirtyä uuteen hoiva-asumisen malliin, jossa asukas voi asua elämänsä loppuun asti Elä ja asu-seniorikeskuksissa. Tämän turvaaminen onnistuu paremmin isommissa yksiköissä, joissa apua on tarjolla ympäri vuorokauden.

Espoon ohjelman visiona on ”Täytä elämää ikääntyneenä”. Espoossa on yhdessä ikäihmisten kanssa linjattu ohjelmaamme, että siirrymme turvallisuuden maksimoinnista elämänmakuisuuden maksimointiin. Kyllä omaan kotiinsa saa kuollakin.

Toisinaan kuulee itsestään selvänä toteamuksena, että kun tulee vanhaksi, tarvitsee automaattisesti paljon apua ja laitospaikan. Kuitenkin moni hyvinkin iäkäs selviytyy arjesta asuen kotona ja

Talous- vaikeudet pakottavat uudistumaan

**Lehtemme kolumnisarjaa
jatkaa Espoon vanhusten
palvelujen johtaja
Jaakko Valvanne**

samojen palvelujen turvin kuin muutkin kuntalaiset. Ja haluaa itse selvittää. Vain osa ikäihmisistä tarvitsee erityisiä vanhuspalveluja.

Tämä tarkoittaa, että ikääntyneet asuvat kotona entistä pidempään ja entistä raihnaisempina. Monesti yksinäisempinäkin. Hyväksymmekö tämän, ja miten uusi malli saadaan toimivaksi?

Hyvinä vuosina Espoolla oli mahdollista tarjota palveluissaan ekstraa, jota muilla kunnilla ei ollut.

Nyt niukan talouden aikana koti- ja pitkäaikaishoidon palveluvalikkoon karsitaan, palvelujen kohdentamista tarkistetaan ja kynnyksistä päästä palvelujen piiriin nousee.

On tärkeää, että ennaltaehkäisevistä palveluista ja varhaiskuntoutuksesta ei tingitä, jotta ikäihmisten toimintakyky säilyy mahdollisimman pitkään. Niiden varaan rakentuu tulevaisuus. Kuitenkin tällä hetkellä puolet budjetistamme kuluu pitkäaikaishoitoon ja vain marginaalinen osuus ennaltaehkäiseviin toimiin. Tämän muuttamisessa on iso työsaika.

Vastaus vanhusten yksinäisyyteen ei löydy kaupungin palveluista vaan yhteisöllisyydestä. Vapaaehtoistyötä on lisättävä, hyväkuntoisille senioreille on tarjolla uusi rooli. Espoolaiset seniorit ovat tuoneet esiin, että ikäihmiset tulisi nähdä voimavarana. Monet seniorit haluavat antaa oman osaamisensa ja panoksensa muiden hyväksi. Järjestelmämme tarvitsee tuekseen yhä enemmän tällaista kansalaisaktiivisuutta ja kollektiivista vastuunottoa.

*Espoon vanhusten palvelujen
johtaja Jaakko Valvanne*

UUTUUS!

Satu Aalto – Satu Marjakangas: IKÄÄNTYMISEN RESURSSIKESKUSOPAS

Ikääntymisen resurssikeskusmalli on uudenlainen tapa toteuttaa ikääntyvien toimintaa ja palveluita. Oppaassa kerrotaan miten palvelutaloja ja kotihoitoa kehitetään niin, että mahdollistetaan ikäihmisten kotona asuminen mahdollisimman pitkään ja laadukkaasti. Opas tarjoaa käytännönläheistä luettavaa kaikille vanhustyön toimijoille.

Resurssikeskusopas on Vanhus- ja lähimmäispalvelun liiton YDIN-projektin lopputulos. Projektikohteiden esimerkkien kautta lukijalle avautuu asiakasnäkökulma, erilaisia toimintojen ja palveluiden toteuttamismalleja sekä kehittämistyön mahdollisuuksia. Hinta 20 €. Tilaukset, joihin lisätään postikulut: eija.uuksulainen@valli.fi tai puh. (09) 7745 900.

Tutkimus

Päivi Rinne tutki väitöskirjassaan, millaisia muutoksia palveluihin ja ammattityöhön sosiaalialan projekteilla tavoiteltiin, miten projekteja perusteltiin ja miten niissä toimittiin tavoitteiden saavuttamiseksi.

Valtionhallinnossa toteutettiin 1990-luvulla julkishallinnon reformi, jossa vastuu julkisten palveluiden järjestämisestä siirtyi kunnille. Monet sosiaalialan projektit niin kunnissa kuin järjestöissäkin syntyivät reaktiona tähän haasteeseen. Valtio ohjasi projekteilla kuntia aktiivisiksi toimi-

Sosiaalialan projektit siirsivät vastuuta kolmannelle sektorille

joiksi, jotka toteuttavat strategista suunnittelua, jakavat vastuuta palveluiden tuottamisesta mm. järjestöjen kanssa sekä osavat sovittaa yhteen tarpeita ja taloutta.

– Kuntien haluttiin ottavan vastuu palveluista ja lisäksi sitouttavan muita paikallisia toimijoita yhteisiin tavoitteisiin, **Päivi Rinne** havaitsi.

Projekteilla haluttiin puuttua hyvinvointipalveluiden epäkohtiin, esimerkiksi palveluiden byrokraattisuuteen. Järjestöt toivat esille joustavampien ja monipuolisempien palveluiden tarvetta, esimerkiksi avohuollon vähäisyyttä. Sosiaalialan työntekijät halusivat muutosta työnsä pakkotahittuuteen ja niukkoihin mahdollisuuksiin tuoda asiantuntemustaan esille.

Projekteissa toteutettiin uusia matalan kynnyksen palveluja, yksilöllisiä tukitoimia sekä yhteisöllisiä ja arjenläheisiä toimintoja. Uusissa palveluissa vapaa-

ehtoistoiminta oli alusta saakka merkittävässä roolissa ja toiminnan kehittämisessä kuunneltiin palveluiden käyttäjiä.

Projekteissa totuttiin muutokseen

Projekteissa pyrittiin löytämään tapoja siirtää kokeilun tulokset pysyväksi toiminnaksi. Osalla toiminnoista oli mahdollisuutta jatkaa vain vapaaehtoistoiminnan varassa.

– Tutkimus konkretisoi siirtymistä kohditi projektityhteiskuntaa, jossa osa vastuusta on siirtymässä kolmannelle sektorille ja kansalaisille, Rinne kuvailee.

YTM Päivi Rinteen sosiaalityön väitöskirja ”Matkalla muutokseen. Sosiaalialan projektitoiminnan perustelut, tavoitteet ja toimintatavat Sosiaaliturva-lehden kirjoituksissa 1990-luvulla” tarkastettiin Jyväskylän yliopistossa 3.4.2009.

TILAA NYT!

VANHUSTENHUOLLON

Uudet Tuulet

Monipuolinen ammattilehti
7 numeroa vuodessa 36 €

T Ä Y T Ä • L E I K K A A • P O S T I T A

Kyllä kiitos!

Tilaa Vanhustenhuollon Uudet Tuulet -lehden vuodeksi eteenpäin

(7 numeroa) hintaan 36 €.

Sukunimi _____ Etunimi _____

Lähiosoite _____

Postinumero _____ Postitoimipaikka _____

Puhelin _____

Allekirjoitus _____

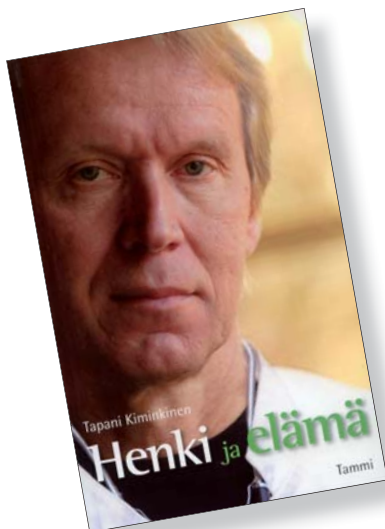
Tilauksen
postimaksu
maksettu

Vanhustenhuollon
Uudet Tuulet

VASTAUSLÄHETYS
Sopimus 5008856
00003 HELSINKI

Kirjat

*Tapani Kiminkinen: Henki ja elämä
Tammi 2009*

Tapani Kiminkinen on ihan oikea maalaislääkäri, jolla on oma ohjelma TV:ssä. Maalaislääkäriin imago muodostuu Kiminkisen rennosta tyylistä ja supliikista, puhe-
tavasta, josta on karsittu turha virallisuus pois. Tähän imagoon ja Kiminkisen verbaaliseen lahjakkuutteen törmää väistämättä hänen *Henki ja elämä*-kirjassaan. Alkuun lukijaa ihan hengästyttää sanoilla ja fraaseilla leikkittely. Sisällön ja sanoman ymmärtääkseen on tekstiin keskityttävä hyvin. Tekstin lupsakka huumori tosin sopii kirjaan oikein hyvin.

Kirjassaan Kiminkinen käy läpi useiden sairauksien syitä ja oireita, erityisesti metabolinen oireyhtymä saa huomiota, jonka tiedetään enteilevän sokeritaudin puhkeamista. Liikkuminen ja kaikenlainen liikunta on hänen mielestään lääke tähänkin tautiin. Kiminkinen on huolissaan – omalla tavallaan – ihmisten murtumisen ja kasvojen menettämisen pelosta, jolloin haetaan lääkäriltä erilaisia rauhoittavia ja mieltä tasaavia lääkkeitä, joiden määräämisestä hän kertoo kuitenkin kieltäytyvän. Hän sanoo suoraan, ettei terveydenhoito saa koskaan olla pelkästään suoritteiden kirjaamista ja raakaa liiketoimintaa. Sitä ei voi ohjailla vain raha ja sijotajien tyytyväisenä pitäminen. Terveydenhoidossa on hänen mukaansa välitettävä aina myös eettisistä arvoista. Kiminkinen näkeekin, että jokaisella on vahvuutensa, niiden esille saaminen ja kannustaminen johtavat elämään.

”Etsimme kaiken aikaa hyväksyntää itsellemme. Kipeät yksin ja hylätyksi jäämisen pelot täyttävät mielemme ja ajavat meidät joskus käsittämättömiin tunnetiloihin ja tekoihin. Kaipaamme loputtomasti turvaa ja lohdutusta: luottamusta siihen, että elämä kaikesta huolimatta kantaa ja että kelpaamme ihmisinä toinen toisillemme.”

Kirja sopii luettavaksi niille, jotka pitävät Kiminkisen suorasta ja räväkästä ilmaisutavasta, sillä se tulee kirjassa vastaan jokaisella sivulla, kuten seuraavassakin:

”Jos olet lihava – Älä syö liikaa, kulu-
ta enemmän. Jos tupakoit – älä polta. Jos
juot liikaa – älä juo. Jos rakastat liikaa –
Älä rakasta. Jos nait liikaa – älä nai. Jos
hakkaat akkaasi – Älä hakkaa. Jos yskit –
Älä yski”.

Anu Kuikka

*Tuija Eloranta ja Tiina Punkanen
(toim.): Vireään vanhuuteen
Tammi 2008*

Vireään vanhuuteen -kirja on käytännön-
läheinen teos vanhustyöstä. Kirjoittajat
haluavat perehdyttää vanhustyötä teke-
vät, opettajat, opiskelijat ja muut aihees-
ta kiinnostuneet ikääntyneiden fyysisen,
psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn
ylläpitämisen mahdollisuuksiin.

Kirjoittajat korostavat, että ikääntyvien
toimintakykyä ylläpitävä toiminta sekä
varhainen puuttuminen ennaltaehkäisevät
ikääntyvän ongelmien kasautumista ja sa-
malla siirtävät hoidon ja palvelujen tar-
vet tulevaisuuteen. Tässä kirjassa aihe-
ta lähestytään hyvinvoinnin ja terveyden
edistämisen keskeisten sisältöjen kautta.
Näitä ovat mm. erilaisen aktiivisen osal-
listumisen mahdollistaminen ja tukemi-
nen, terveelliset elintavat ikääntyvän elä-
män osana, itsenäisen suoriutumisen ja tur-
vallisuuden tukeminen ja haasteellisten ti-
lanteiden kohtaaminen.

Fyysisen toimintakyvyn tukemisessa
paneudutaan mm. ravitsemukseen, uneen
ja lepoon sekä liikkumiskyvyn edistämi-
seen. Psyykkisen toimintakyvyn osalta pu-
hutaan mielenterveydestä voimavarana,
oman identiteetin vaikutuksesta toiminta-
kykyyn, muistihäiriöisten kuntouttavasta
hoidosta sekä päihteistä toimintakyvyn uh-
kana. Sosiaalisen toimintakyvyn tukemi-

Jyväskylän Hoivapalveluyhdistys ry

Polttolinja 39, 40520 JYVÄSKYLÄ
puh. (014) 641 133, fax (014) 641 155
info@jklhoivapalvelu.com
www.jklhoivapalvelu.com

**HUOLENPITOA JA TURVALLISTA
PALVELUASUMISTA
SEKÄ
KOTIHOITOPALVELUJA
JOENSUUSSA**

Joensuun Hoiva- ja Palveluyhdistys ry
Ruoritie 1, 80160 Joensuu
Puh. (013) 264 120
Faksi (013) 264 1290
www.jhoiva.fi

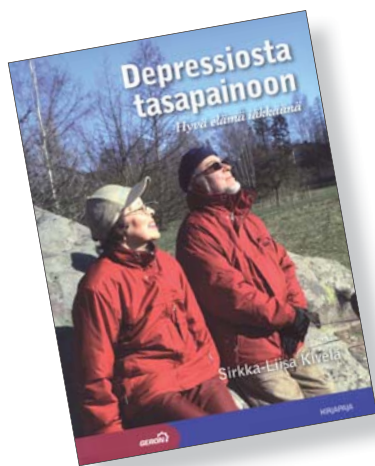

Sertifiointi koskee palveluasumista ja ateriapalveluita

sessä keskitytään ikääntyvän oman elämän hallintaan ja yhteisöllisyyteen sekä vuorovaikutussuhteisiin.

Kirjaan on koottu kattavasti tietoa miten ikääntyneiden toimintakykyä tai niiden vajeita voidaan mitata. Erilaisia, ”täydellisiä” ja toimintakyvyn osa-alueeseen kohdistettuja ja jo käytössä olevia testejä, mittaristoja ja seurantamenetelmiä sekä niiden käyttöesimerkkejä tulee kirjoituksessa vastaan noin 28. Tästä luvusta puuttuvat fysiologisen toiminnan testit. Mittaaminen ja testaaminen hyödyttää toki vanhusten hoitosuunnitelmien tekemistä, mutta lukijalle esimerkeistä tulee ähky. Mikä niistä sitten antaa oikean ja parhaimman tuloksen ja osataanko niitä oikein tulkitella sekä käyttää.

Anu Kuikka

Sirkka-Liisa Kivelä: Depressiosta tasapainoon – Hyvä elämä iäkkäänä Kirjapaja 2009

Sirkka-Liisa Kivelä on yleislääketieteen ja geriatrian erikoislääkäri. Hän toimii yleislääketieteen professorina ja yli-lääkärinä. Hän on kirjoittanut lukuisia teollisia ja yleistajuisia artikkeleita sekä oppikirjoja. Kirjassa tuodaan esille ikääntyvien ja iäkkäiden omia mahdollisuuksia ehkäistä masennuksen puhkeamista mm. liikunnan, osallistumisen ja muistelemisen kautta. Kirjan aiheet ohjaavat ikääntyviä itseään ja heidän omaisiaan hyvinvoinnin edistämiseksi.

Kivelä korostaa, että iäkkäiden masennustilojen hoidossa ovat keskeisenä hoitomuotoina ryhmäterapiat ja sosiaaliset ryhmätoiminnot. Hän haluaa korostaa niitä, koska tutkimusten mukaan ne vaikuttavat merkittävästi iäkkäiden depressiosta paranemiseen. Kivelä paneutuu myös masennuslääkehoitoon, koska se on tarpeen vaikeiden ja keskivaikeiden depressioiden hoidossa. Kirjassa on myös tieto-

ja masentuneiden iäkkäiden itsehoidosta ja läheisten mahdollisuuksista tukea depressioon sairastunutta omaistaan. Niin ikään Kivelä pohtii masennustilaa sairastavien hoidon eettisiä kysymyksiä. Kirjan teoreettisen pohjan ja Kivelän pohdinnan kiinnostavuutta lisäävät lukuisat esimerkit, jotka kuvaavat monipuolisesti mm. masennustiloja ja vanhuuteen liittyviä asenteita.

Kirja on tarkoitettu vanhustenhoitoon osallistuville hoitotyöntekijöille ja lääkäreille sekä opiskelijoille ja miksei depressioon sairastuneiden omaisillekin.

Anu Kuikka

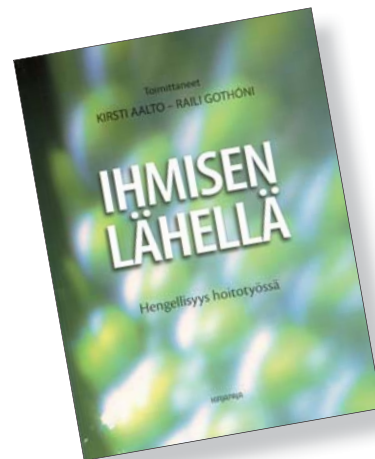
Eija Leskinen: Ryhmä toimimaan – Vinkkejä tutustumiseen, oppimiseen ja yhteistyöhön PS-Kustannus 2009

Kirjan kirjoittaja ja vinkkien kokoaja **Eija Leskinen** on kasvatustieteiden maisteri, luokanopettaja sekä draamapedagogi. Tässäpä on kirja, jonka avulla mm. vanhustyön työntekijät, ryhmänohjaajat ja vapaaehtoisetkin voivat rakentaa erilaisia toimintatuokioita, ryhmäntymistä ja elävöittää ikääntyneiden toimintaa sekä tapaamisia. Vinkkiopas on kaivattu teos niille, joiden omat ideat ovat vähissä ja jotka miettivät, mitä ihmettä tekisivät ryhmänsä kanssa? Kirjaan on koottu 250 erilaista harjoitusta, joita voi toteuttaa sellaisenaan tai soveltaen ryhmän koon, harjoituksen tarkoituksen ja käytettävän ajan mukaan.

Vinkkien käyttöönottoa helpottaa se, että ideat on ryhmitelty. Alussa on ohjeita ryhmän ohjaajalle ja jäsenille. Sen jälkeen on tutustumis-, lämmittely-, keskittymis-, ryhmäytymisharjoituksia ja erilaisiin teemoihin koottuja toiminnallisia ideoita. Kirjassa on myös rentoutumiseen ja toiminnan lopettamiseen liittyviä harjoituksia. Vinkkien yhteydessä on mainittu ikä-

ryhmät, joille harjoitukset voidaan kohdistaa, harjoituksen kesto, toimintavaiheet ja muunteluvaihtoehtoja. Tartu ihmeessä tähän kirjaan, se sopii erilaisten ja eri-ikäisten ryhmien kanssa toimiville, niin kokeelle ohjaajalle kuin ryhmän ohjaamista harjoittelevallekin.

Anu Kuikka

Kirsti Aalto ja Raili Gothóni: Ihmisen lähellä – Hengellisyys hoitotyössä Kirjapaja 2009

Ihmisen lähellä – Hengellisyys hoitotyössä -kirjan ovat toimittaneet sairaalasielunhoidon johtaja **Kirsti Aalto** ja yliopettaja, teologian tohtori **Raili Gothóni**. Kirjan kirjoittajat ovat sairaanhoitajia, sairaalateologeja sekä sosiaali- ja terveysalan opettajia. Kirjan toivotaan auttavan sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia tunnistamaan potilaiden tai asiakkaiden hengellisiä tarpeita. Näkökulma on evankelis-luterilaisen kirkon, mutta kirjassa korostetaan koko sosiaali- ja terveysalalla vastaantulevien erilaisten arvomaailmojen ja elämäntapojen kunnioittamista.

Kirjoittajat käsittelevät tekstissään muun muassa sielunhoidon välineitä, hengellistä tukea avohoidossa, erityisesti psyykkisesti sairaan, muistisairaan ja dementoituneen sielunhoitoa sekä eri uskontojen ja kulttuurien haastetta hoitotyössä. Kirjoittajat toteavatkin, että ihmisten sairaudet ja kriisit saavat useimmiten pohtimaan elämän perimmäisiä kysymyksiä. Näistä on tärkeä saada keskustella. Lopuksi kirjoittajat ovat koonneet taulukkoon eri uskontojen ja kulttuurien haasteet hoitotyössä ja antavat niihin käytännön työssä huomioitavia ohjeita.

Kirja on tarkoitettu perusteokseksi terveysalan opiskelijoille ja ammattilaisille sekä sosiaalialalle.

Anu Kuikka

Uutiset

Uudistuksia Vallin www-sivuilla

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto järjestää vuosittain Isovanhempienpäivän sekä valitsee Vuoden Isovanhemman. Isovanhempienpäivälle on avattu kokonaan omat sivusto Vallin www-sivuston sisällä. Isovanhempienpäivän sivustolla kerrotaan Isovanhempienpäivästä sekä esitellään jokainen valittu Vuoden Isovanhempi. Sivustolla on myös lehtiartikkeleita isovanhemmudesta ja Vuoden isovanhemmista. Lisäksi sivustolla on muita artikkeleita, joissa pohditaan isovanhemmista eri näkökulmista.

Verotilimenettely muuttaa oma-aloitteisten verojen ilmoittamista ja maksamista

Vuoden 2010 alussa käyttöönotettava verotilimenettely muuttaa oma-aloitteisten verojen ilmoittamista, maksamista ja palauttamista. Verotilin avulla oma-aloitteisten verojen maksajat voivat vähentää palautukseen oikeuttavan arvonlisäveron määrän maksettavista veroista sekä saada verotus- ja maksutilanteestaan nykyistä paremman kokonaiskuvan.

Verojen maksamisen ja ilmoittamisen määräpäivät yhtenäistyvät. Lisäksi pienillä yrityksillä on mahdollisuus siirtyä pidentettyihin ilmoitus- ja maksujaksoihin. Verotili-palvelussa yritykset saavat kokonaisvaltaisen kuvan verojen ilmoitus- ja maksutilanteesta.

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto järjestää verotilimenettelystä koulutuksen 1.12.2009. Lisätietoja koulutuksesta tämän lehden liitteenä olevasta Koulutuskalenterista sekä liiton nettisivuilta www.valli.fi.

Ikääntyneiden neuvontapalvelu- verkostoa tarvitaan

Ehkäisevässä sosiaali- ja terveydenhuollossa on selvä palveluaukko. Eläkeiän alkaessa suurin osa putoaa ehkäisevien sosiaali- ja terveyspalvelujen ulkopuolelle. Siksi tarvitaan ikääntyneiden neuvontapalveluverkostoa. Ehkäisevien palvelujen ketjun on oltava saumaton läpi ihmisen elämän.

Ikäneuvo-työryhmä, joka on laatinut ehdotuksen ikääntyneiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi, luovutti raporttinsa peruspalveluministeri **Paula Risikolle** 12.8.2009.

Työryhmä ehdottaa, että ikääntyneiden terveyttä ja hyvinvointia edistävien neuvontapalvelujen rahoitusta vahvistetaan, jotta saadaan aikaan koko maan kattava neuvontapalveluverkosto. Toiminnan mahdollisuuksia ehdotetaan varmistettavan myös lainsäädännössä, kun sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöä uudistetaan ja säädetään lait terveydenhuollosta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä.

Ikääntyneiden neuvontapalvelujen ja hyvinvointia edistävien kotikäyntien maksuttomuus ehdotetaan turvattavaksi teemmällä tarvittavat muutokset sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin.

Neuvontapalvelut olisivat helposti saatavia matalan kynnyksen lähipalveluja, jotka kohdennettaisiin ensisijaisesti ikääntyneille sekä heidän omaisilleen ja läheisilleen. Palvelut sisältäisivät yleistä, laaja-alaista ja selkeäkielistä tiedotusta ikääntyneiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä, riskeistä, palveluista ja sosiaaliturvasta.

Työryhmä ehdottaa, että hyvinvointia edistävät kotikäynnit otettaisiin käyttöön kaikissa kunnissa osana ikääntyville tarjottavien sosiaali- ja terveyspalvelujen kokonaisuutta. Kotikäynnit olisi tarkoituksemukaista kohdistaa ensisijaisesti säännöllisten palvelujen ulkopuolella oleville 70-85-vuotiaille.

Työryhmä ehdottaa myös, että hyvinvointia ja terveyttä edistetään kaikissa ikääntyneiden palveluissa. Tarpeelliset toimet arvioidaan aina asiakkaan palvelu- ja hoitosuunnitelman tai kuntoutussuunnitelman laadinnan ja seurannan yhteydessä. Lisäksi halutaan vahvistaa ikääntyneiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvää osaamista perus-, jatko- ja täydennyskoulutuksessa. Palvelujen saanti omalla kielellä halutaan myös turvata.

Hoivaa, huolenpitoa, aterioita, turvallista asumista

RUSKAKODIN PALVELUTALOYHDISTYS RY

Peräsimentie 5, 28190 Pori

puh. (02) 627 5194

www.ruskatalot.fi

KOTIPIRTIN PALVELUTALO

Ikääntyvän voimavarakeskus

Taidolla ja sydämellä – lähellä sinua

Toimintaa ja laadukasta palveluasumista ikääntyville ja erityistä tukea tarvitseville

Kotihoivapalvelumme kautta kotitalousvähennyskelpoista apua kotiin

Kotimiespalvelut ja päiväkeskustoiminta omaishoidon palvelusetelillä

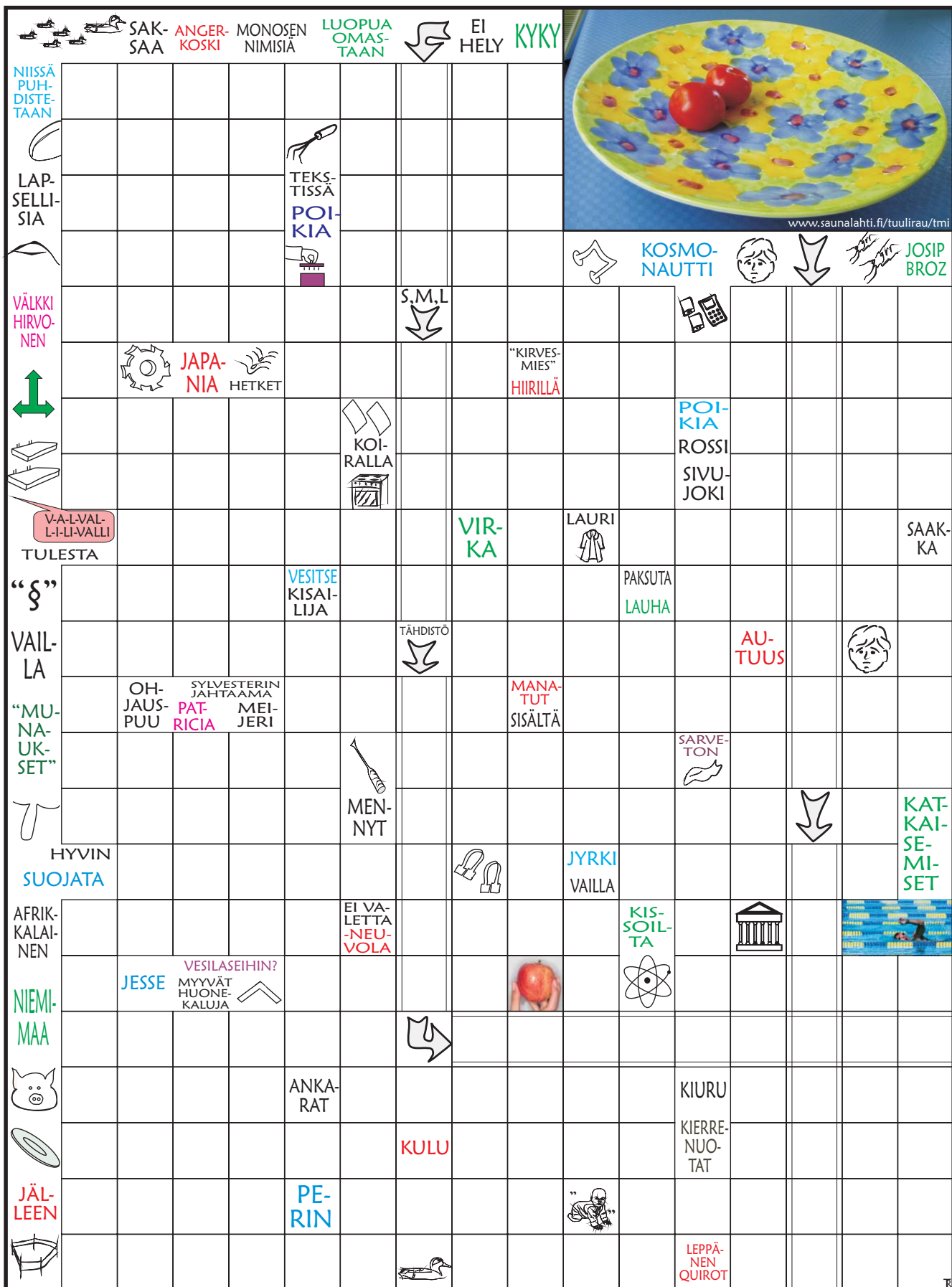
Tiedustelut Sari Brand 050-4098470 tai Pia Ojala 050-4035657

KotiPirtin palvelutalo
Käräjätörmä 12, 33310 Tampere
puh. (03) 315 331
www.kotipirttiry.fi

A	U	T	T	I	O	M	A	K	E	H	U
K	R	O	O	K	U	S	T	A	L	O	T
K	A	T	T	O	A	T	O	L	L	I	T
A	N	T	I	L	A	T	S	A	A	T	I
U	A	M	O	R	N	A					
O	S	T	O	A	N	A	S	T	A	J	A
I	A	N	A	T	V	A	I	N	A	A	
K	E	L	T	A	I	N	E	N	N	V	
K	E	L	O	T	O	L	O	T	I	L	A
U	S	U	T	T	A	A	A	I	N	U	T
T	O	L	K	A	L	M					
T	I	T	I	T	H	I	I	R	E	T	
I	A	I	N	T	I	M	I	O	I		
K	A	U	N	I	S	A	L	E	K	S	I
U	I	T	O	T	P	I	I	R	A	A	T
T	T	U	P	A	S	N	V				
H	A	K	A	A	L	T	T	A	R	I	T
I	A	O	T	T	A	U	A				
L	A	P	A	S	E	T	A	R	O	M	I
L	I	I	L	A	I	S	K	U	R	I	T
O	N	N	E	T	O	N	K	I	I	R	E
T	A	A	T	A	A	L	A	S	T	O	N

Ristikko 3-4/2009 oikea ratkaisu.

Ristikko 5 / 2009

Ristikon laatija Tuuli Rauvola
Oikea ratkaisu seuraavassa numerossa, joka ilmestyy 13.10.2009
Virkistäviä hetkiä ristikon parissa!

Taidetta, taloutta ja historiaa, osakekirjat kertovat monta tarinaa, Kalevi Kotilainen harrastuksensa parissa.

Osakekeräilijät ry on yhdistys, joka on toiminut parisen vuotta kooten piiriinsä osakekirjoista kiinnostuneet keräilijät. **Aira Heinänen** tapasi aktiivikeräilijän, turkulaisen, vast'ikään lääketieteellisestä kuvantamisesta eläkkeelle jääneen **Kalevi Kotilaisen**. Aukeaman kuva-aineisto on keräilijän kokoelmasta

Osakekirjat mitätöitiin

Monet meistä muistavat hyvin, millaisia menneen ajan osakekirjat ja vastaavat arvopaperit olivat: kunnioitusta herättäviä dokumentteja, usein jo kellahtavia, leimoin ja allekirjoituksin varustettuja, taidokkain ornameintein somistettuja ja arvokkaalle paperille painettuja.

Tänä päivänä ei osakekirjoja enää reaali-

arvoisina ole, vaan osakkeen omistus on uusin tekniikoin varmennettu arvo-osuukiksi. Tämä tapahtui 1990-luvun alkupuolella, kun pörssissä siirryttiin arvo-osuusjärjestelmään. Osakekirjat mitätöitiin. Vanhat käytöstä poistetut osakekirjat hävitettiin pankkien toimesta.

Keräilijät kiinnostuivat

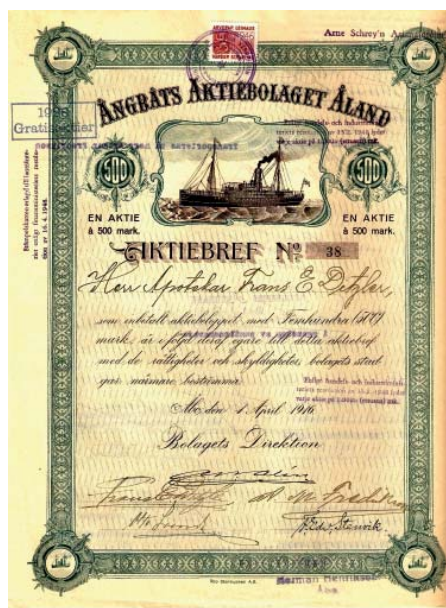
Keräilijät kuitenkin oivalsivat "arvottomien" asiakirjojen arvon: ne olivat aikana-

Kansallis-Osake-Pankki 1965 osakekirja. Osakekirjassa on kansallisromanttinen aihe, kuva-aihe pysynyt samana sata vuotta perustamisesta viimeiseen ns sporttiosakkeeseen 1989 saakka.

sa painatteita ja kertovat talous- ja kulttuurihistoriaa. Keräilijät ottivat talteen näitä arvopapereita systemaattisesti ja alkoivat tutkia niiden sanomia ja saloja. Näin tapahtui suuressakin maailmassa ja Kotilaisen kertoman mukaan eräällä saksalaisel-

kirjat talteen!

Ångbåts Aktiebolaget Åland 1916 – laivaosakekirjat ovat yleensä kauniita ja haluttuja keräilykohteita.

la keräilijällä on suurin suomalaisten osakekirjojen kokoelma.

Osakekirjakeräilijöitä on yhdistyksessään viitisenkymmentä ja ilmeisesti keräily lisääntyy, kun aletaan ymmärtää, millaisesta katoavasta kulttuuritallennuksesta on kysymys. Vuonna 2007 perustetun yhdistyksen tarkoituksena on edistää vanhentuneiden, arvonsa menettäneiden arvopapereiden tallennusta ja tutkimusta. Järjestetään keräilytapahtumia ja annetaan tietoja ja arviointipalveluja varsinkin internetissä.

Osakekirjan monta ominaisuutta

Osakekeräilijät ry voi antaa puolueetonta selvitysapua ilmaiseksi, jos unohtuneita osakekirjoja on tullut ”piirongin laatikoista esiin”, sekä tarvittaessa välittää kohteiden myyntiä. Kalevi Kotilainen kertoo käytöstä poistettujen osakekirjojen arvon vaihtelevan yleisimmin 5-20 euron haarakassa, joskin äärimmäisen harvinaisten dokumenttien hinnat saattavat melkoisestikin nousta.

Jos on tiedossa, että osakekirjan on suunnitellut joku huippuluokan kuvataiteilijamme, esimerkiksi **Eliel Saarinen**, **Erkki Tantt** ja niin edelleen, tulee niihin kiintoisa taidehistoriallinen lisäarvo. Arvoa lisäävät myös allekirjoitukset **Mannerheimista Svinhufvudiin**. Mielenkiintoista on

myös tietää ja tutkia kenelle arvopaperi on osoitettu. Merkittävä tieto keräilijälle on myös, missä kirjapainossa osakekirja on painettu.

Nämä ominaisuudet kertovat jo, miten paljon erilaista tietoa osakekirjojen taustasta on löydettävissä. Keräilijätkin joutuvat valitsemaan erityiskiinnostuksen kohteen eli rajaamaan harrastustaan. Kotilaisen pääkeräilyalueet ovat Turku ja pörssi-osakkeet. Esimerkiksi merenkulusta kiinnostunut voi valita laivayhtiöiden osakekirjat.

Vanhimmat osakekirjat ovat 1800-luvulta, useimmat niistä ovat ruotsinkielisiä ja sittemmin kaksikielisiä ja suomalaisia.

Tietoa saatavissa

Kotilainen toteaa, että osakekirjoista saa tietoja internetistä mm. nettisivuilta www.osakekirjakerailijat.fi sekä www.porssitieto.fi.

Osakekirjakeräilijät liittyivät Numismaattikoliittoon, joka koostuu rahan ja mitalien harrastajista. Näin ollen yhteisissä erilaisissa näyttelyissä ja Rahapäivillä osakekirjakeräilykin esittäytyy. Yhdistys on mukana Rahapäivä-tapahtumassa 17.9.2009 Finlandiatolalla. Sieltäkin saa lisätietoa.

Luonnollisesti kaupallisella puolella rahaliikkeet toimivat ostaen ja myyden. Maamme maakuntamuseoissa saattaa olla perikunnilta saaduissa aineistoissa myös erilaisia osakekirjoja, mutta erilliskokoelmia tuskin on museoissa esillä.

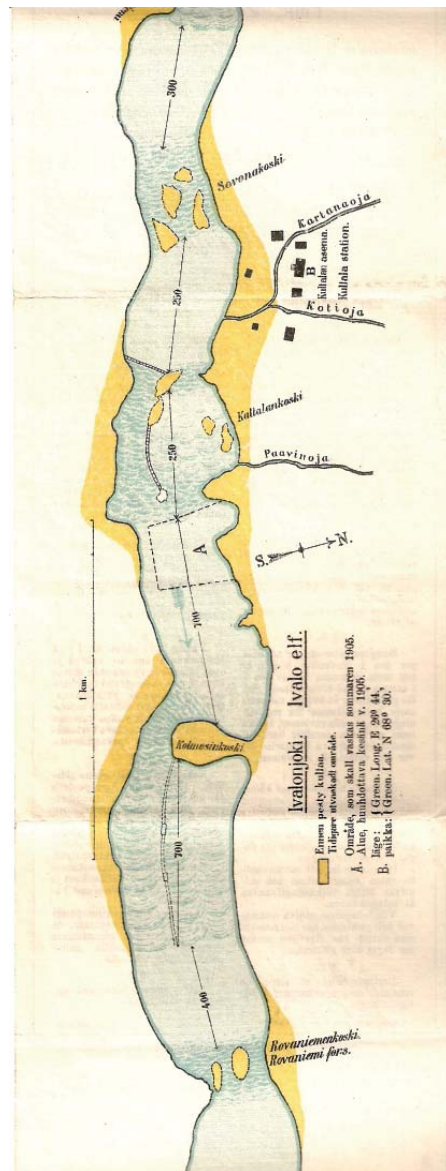
Kalevi Kotilaisen antamat yhteystiedot ovat siis niiden lukijoiden käytettävissä, joilla on kysyttävää omien tai ystävien reaaliarvonsa menettäneiden arvopapereiden vuoksi. Haastattelun päätteeksi hän toivottaa keräilyn iloa ja ilmoittaa itsekin jottain tietävänsä tästä skripofiliasta eli osakepapereista.

Kalevi Kotilaisen puhelinnumero on 050 5910 310. Nyt siis piirongin laatikoihin tonkimaan, ties mitä aarteita onkaan Suomessa.

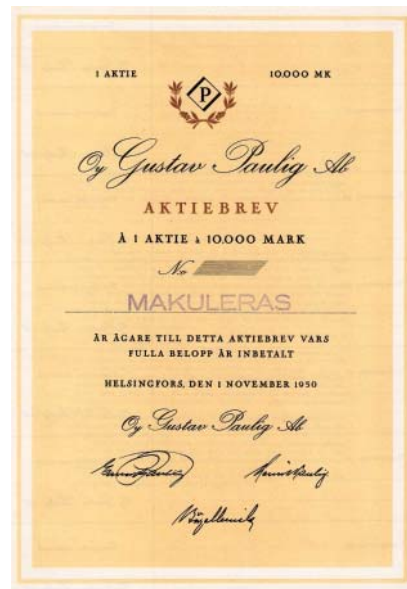
Aira Heinänen

Kuvat: Kalevi Kotilainen

Oy Gustav Paulig Ab osakekirja. Ns. specimen "makulerad" osakekirja vuodelta 1950, tämä on kirjapainon näyte/mallikappale.

Ab Ivalo Oy 1905 – tämä hauska kulunkaivuuyhtiön ns "haltijan osakekirja" on taskuuntaitettava malli ja osakekirjan takapuolella on Ivalonjoen kartta, mihin ko yhtiön valtaus on merkitty.

Ainala ry

Nallentie 4, 34800 VIRRAT
puh. (03) 485 1550, fax (03) 485 1556
Maarit Padatsu
ainala@ainala.fi, www.ainala.fi

Apuomena ry

Suurlohjankatu 21-23, 08100 LOHJA
puh. (019) 369 5651, fax (019) 369 5650
Ulla-Riitta Vikstedt
ulla-riitta.vikstedt@apuomena.fi
www.apuomena.fi

Apuva ry

Urheilukentäntie 3, 45700 KUUSANKOSKI
puh. (05) 379 2085
etapin.jarjestot@etappi.inet.fi
http://personal.inet.fi/yhdistys/
toimitilaetappi/apuva/

Betesda-säätiö

Korutie 1, 01600 VANTAA
puh. (09) 56 391, fax (09) 530 2739
betesda.saatio@betesda.fi
www.betesda.fi

Elimäen Puustelli ry

Meijeritie 1, 47200 ELIMÄKI
puh. (05) 744 4120, fax (05) 744 4122
etunimi.sukunimi@elimäenpuustelli.com
www.elimäenpuustelli.com

Enon Vanhusten Tuki ry

Välskärantie 9, 81200 ENO
puh. (013) 784 1200, fax (013) 784 1208
seija.turunen@telemail.fi
www.kotiranta.suntuubi.com

Espoon Lähimmäispalveluyhdistys ry

Palvelutalo Merikartano
Tyrskyvuori 6, 02320 ESPOO
puh. (09) 2606 4200, fax (09) 2606 4211
kajja.viitakoski@elphy.fi
www.elphy.fi

Haukiputaan Kotiapuyhdistys ry

Kirkkotie 4 A 8, 90830 HAUKIPUDAS
puh. (08) 547 5619
info@haukiputaankotiapu.com

Hollolan palvelutaloyhdistys HUILI ry

Palvelutalo Huili
Terveystie 25, 15870 HOLLOLA
puh. (03) 875 8200, fax (03) 875 8210
etunimi.sukunimi@huili.org
www.huili.org

Honkalakoti ry

Honkalantie 7, 34600 RUOVESI
puh. (03) 472 4400, fax (03) 472 4423
palvelutalo.honkala@ruovesi.fi
www.palvelutalohonkala.fi

Hyvinkään veteraanitalosäätiö

Asemankatu 43 A, 05900 HYVINKÄÄ
puh. 020 7751 410, fax 020 7751 411
veteraanitalo[at]veteraanitalo.fi
www.veteraanitalo.fi

Ilmari Helanderin Vanhusten Säätiö

Mäkipellontie 22 D, 00320 HELSINKI
puh. (09) 4770 3050, fax (09) 4770 3052
www.ilmarihelanderinvanhustensaatio.fi

Etelä-Haagan Helander-Koti

Mäkipellontie 22 D, 00320 HELSINKI
puh. (09) 4770 3020, fax (09) 4770 3021

Maunulan Helander-Koti

Suursuontie 29, 00630 HELSINKI
puh. (09) 724 2944, fax (09) 8775 0830

Jäsenjärjestöt

Vuosaaren Helander-Koti

Koukkusaarentie 18, 00980 HELSINKI
puh. (09) 341 1495, fax (09) 3285 3522

Itä-Helsingin Lähimmäistyö Hely ry

Porttikuja 8, 00940 HELSINKI
puh. (09) 342 4700, fax (09) 3424 7060
helykoti.lampsijarvi@helyry.com
www.helyry.com

Joensuun Hoiva- ja Palveluyhdistys ry

Ruoritie 1, 80160 JOENSUU
puh. (013) 264 120, fax (013) 264 1290
aino.rahunen@jhoiva.fi
www.jhoiva.fi

Jyväskylän Hoivapalveluyhdistys ry

Polttolinja 39, 40520 JYVÄSKYLÄ
puh. (014) 641 133, fax (014) 64 1155
info@jklhoivapalvelu.com
www.jklhoivapalvelu.com

Jyväskylän Mathilda-koti ry

Kyllöläntie 3, 40600 JYVÄSKYLÄ
puh. (014) 241 222, fax (014) 24 1222
eva-liisa.nikkanen@elisanet.fi
www.elisanet.fi/mathilda_koti

Jyväskylän Vanhainkotiyhdistys ry

Sammonkatu 8 A, 40100 JYVÄSKYLÄ
puh. (014) 215 036, fax (014) 215 063
sammonkadun.palvelukoti@luukku.com

Kangasalan Palvelutalosaatiö

Finnentie 11, 36200 KANGASALA
puh. (03) 3136 0201, fax (03) 3136 0205
mirja.jussila@kangasalanpalvelutalosaatio.fi

Kanervakoti-Kanervahemmet ry

Ankkurisaarentie 4-6, 02160 ESPOO
puh. 0400 521 041, fax (09) 412 502
seija.ovaskainen-makinen@kanervakoti.fi
www.kanervakoti.fi

Kantti ry

Humalistonkatu 4, 00250 HELSINKI
puh. (09) 4342 4833, fax (09) 4342 4866
kantti@kantti.fi, www.kantti.fi

Keravan Palvelutalosaatiö

Timontie 4, 04200 KERAVALA
puh. (09) 274 3540, fax (09) 2745 5445
soili.stolt-suomalainen@keravanpalvelutalosaatio.fi
www.keravanpalvelutalosaatio.fi

Kivipuiston Palvelukotisaatiö

Sorronrinne 9, 04400 JÄRVENPÄÄ
puh. (09) 292 941, fax (09) 2929 4320
johtaja@kivipuisto.fi, www.kivipuisto.fi

Koillis-Helsingin Lähimmäistyö

MILJA ry
Latokartanontie 9, 00700 HELSINKI
puh. (09) 7251 5100, fax (09) 7251 5180
etunimi.sukunimi@milja.net, www.milja.net

Koivupirtin säätiö

Mutkakatu 48 A, 33500 TAMPERE
puh. (03) 254 2700, fax (03) 254 2711
etunimi.sukunimi@koivupirtti.fi
www.koivupirtti.fi

Kotipirtti ry Kotipirtin Palvelutalo

Käräjätörmä 12, 33310 TAMPERE
puh. (03) 315 331, fax (03) 3153 3623
etunimi.sukunimi@kotipirttiry.fi
www.kotipirttiry.fi

Kouvolan Korttelikotiyhdistys ry

Jukolantie 6 B, 45200 KOUVOLA
puh. 040 7562 082 Katja Valkeinen

Käpyrinne ry

Ilmattarentie 2, 00610 HELSINKI
puh. (09) 728 8800, fax (09) 728 88040
soili.hietamies@kapyrinne.fi
www.kapyrinne.fi

Kössi-säätiö

Parolantie 22, 13130 HÄMEENLINNA
puh. (03) 617 9041, fax (03) 617 9044
etunimi.sukunimi@kossisaatio.fi

Lahden Lähimmäispalvelu ry

Hirsimetsäntie 64, 15200 LAHTI
puh. (03) 875 590, fax (03) 875 5950
llpyr@phnet.fi, arja.etuaho@phnet.fi
www.lahdenlahimmaispalvelu.fi

Lauttasaaren Vanhustentalosaatiö

Pohjoiskaari 1-3, 00200 HELSINKI
puh. (09) 6829 0722
info@lauttasaarenvanhustentalo.fi
www.lauttasaarenvanhustentalo.fi

Leppäengas ry

Kievarinkatu 7, PL 42, 79100 LEPPÄVIRTA
puh. 0400 219 521
toimisto@leppaengas.fi
www.leppaengas.fi

Loviisan seudun palvelutalosaatiö

Kuningattarenkatu 7, 07900 LOVIISA
puh. (019) 517 1519, fax (019) 517 1521
nieminen.esplanad@kolumbus.fi

Lähimmäispirtti ry

Pyhäjärvenkatu 1 A, 33200 TAMPERE
puh. (03) 253 5252, fax (03) 253 5800
tiina.hallamaki@lahimmaispirtti.fi
www.lahimmaispirtti.fi

Länsi-Helsingin Lähimmäispalvelu

Leevi ry

Klaneettitie 10, 00420 HELSINKI
puh. (09) 2539 1100, fax (09) 2539 1101
toimisto@leeviry.net
www.leeviry.net

Nakkilan Palvelutaloyhdistys ry

Kirkkokatu 7, 29250 NAKKILA
puh. (02) 537 2945, fax (02) 537 2948
keinustooli@kolumbus.fi

Nokian vammaisten ja vanhusten ystävät ry

Vihnuskatu 7, 37150 NOKIA
puh. (03) 342 2668

Oulun Seudun Mäntykoti ry

Kangastie 11, 90500 OULU
puh. 044 550 4801, fax (08) 550 4810
marja-leena.timonen@mantykoti.fi
www.mantykoti.fi

Palvelutaloyhdistys KOSKENRINNE ry

Koskenrinteen Koti

Närhintie 2 A, 48230 KOTKA
puh. (05) 229 7120, fax (05) 228 1003
etunimi.sukunimi@koskenrinne.net
www.koskenrinne.net

Kotka-Koti

Itäkatu 8, 48100 KOTKA
puh. (05) 229 7211

Karhula-Koti

Sudenkatu 6, 48600 KARHULA
puh. (05) 229 7311

Karhunkulman kohtaamispaikka

Karhunkatu 2, 48600 KOTKA
puh. (05) 260 6430

Sapokan Helmi

Gutzeitintie 17-19, 48100 KOTKA
puh. (05) 2297 122

Palveluyhdistys Rateva ry

Keskustie 5 A
49700 Miehikkälä
puh. (05) 7490 401, fax (05) 7490 408
rateva@kymp.net
www.rateva.fi

Parasta elämänlaatua PAELLA ry

c/o Laaksonen
Holvikaarenkuja 1, 05400 JOKELA
puh. 040 707 9639, fax (09) 417 3639
vuokko.laaksonen@svtl.fi

Parhaat Vuodet ry

Tehtaankatu 14, 08100 LOHJA
puh. 0440 456135
hongistoky@luukku.com

Pohjois-Helsingin Lähimmäistyö PULMU ry

Mäkitorpantie 21 A, 00640 HELSINKI
puh. (09) 754 3854, fax (09) 754 2151
pulmu.ry@kolumbus.fi, www.pulmu.fi

Porin Vanhustenkotiyhdistys ry

Juhana Herttuankatu 17, 28100 PORI
puh. (02) 621 6692, fax (02) 621 6690
viikkarinvalkama@pori.fi

Pyhtään Vanhustenhuoltoyhdistys ry

Palvelutalo Mäntyrinne
Siltakyläntie 273 D, 49220 SILTAKYLÄ
puh. 040 848 1852
pyhtaan.vhy@kymp.net
www.pyhtaanvanhustenhuoltoyhdistys.fi

Roselius-säätiö

Kievarinkaari 1, 04300 TUUSULA
Tuija Reinikainen, puh. 040 517 5171

Ruissalo Säätiö

info@ruissalosaatio.fi
www.ruissalosaatio.fi

Saga-Seniorikeskus Kaskenpuisto

Vähäheikkiläntie 2, 20720 TURKU
puh. (02) 445 3500, fax (02) 445 3100
kaskenpuisto@ruissalosaatio.fi

Saga-Seniorikeskus Kaskenniitty

Vähäheikkiläntie 1, 20720 TURKU
puh. (02) 4445 4500, fax (02) 4445 4100
kaskenniitty@ruissalosaatio.fi

Saga-Seniorikeskus Munkkiniemi

Dosentintie 12, 00330 HELSINKI
puh. (09) 458 560, fax (09) 4585 6565
munkkiniemi@ruissalosaatio.fi

Saga-Seniorikeskus Kanalinranta

Aittakarinkatu 19, 26100 RAUMA
puh. (02) 833 990, fax (02) 8339 9565
kanalinranta@ruissalosaatio.fi

Sinisaaren ryhmäkodit

Siikapolku 3 B, 26100 RAUMA
puh. (02) 533 5553, fax (02) 822 4775

Ruskakodin Palvelutaloyhdistys ry

Peräsimentie 5, 28190 PORI
puh. (02) 627 5000, fax (02) 627 5198
etunimi.sukunimi@ruskatalot.fi
www.ruskatalot.fi

Palvelutalo Ruskakoti

Peräsimentie 5, 28190 PORI
puh. (02) 627 5000

Palvelutalo Ruskala

Asemamestarinkatu 6, 28100 PORI
puh. (02) 641 5400

Palvelutalo Ruskahovi

Peräsimentie 3, 28190 PORI
puh. (02) 627 5300

Palvelutalo Ruskalinna

Kouvonraitti 12 ja 14, 28370 PORI
puh. (02) 627 5600

SALVA ry Palvelukeskus Iloiansalo

Iloianskatu 6, 24240 SALO
puh. (02) 721 3350, gsm 044 721 3350
anne.juntti@salva.fi
www.salva.fi

Seutulanharjun Hoivakoti

Seutulankuja 33, 96800 ROVANIEMI
puh. (016) 379 7071
www.seutulanharjunhoivakoti.com

Sodankylän vanhustenkotiyhdistys ry

PL 60, 99601 SODANKYLÄ
inga.mukku@sodankyla.fi

Someron seudun kuntokotiyhdistys ry

Jänistie 1, 31400 SOMERO
puh. (02) 22990, fax (02) 229 940
neuvonta@lamminniemi.fi
www.lamminniemi.fi

Suomen vanhusten**turvakotiyhdistys SUVANTO ry**

Hitsaajankatu 9 A, 7. krs., 00810 HELSINKI
puh. (09) 726 2422, fax (09) 685 4223
info@suvantory.fi, www.suvantory.fi

Tampereen Naisiyhdistys

Jaakonmäenkatu 5, 33560 TAMPERE
puh. (03) 253 8100, fax (03) 253 8125
lahdensivunkoti@tampereennaisiyhdistys.fi
www.lahdensivunkoti.fi

Tampereen Vanhuspalveluyhdistys ry

Kauppakatu 9 D, 33200 TAMPERE
puh. 010 400 9000, fax 010 400 9206
pertti.hjelm@tvpy.fi
www.tampereenvanhuspalveluyhdistys.fi

Kuuselan palvelukoti

Nuolialantie 46, 33900 TAMPERE
puh. 010 400 9216

Taatalan palvelukoti

Sulkavuorenkatu 6, 33820 TAMPERE
puh. 010 400 9312

Kaukaharjun palvelukoti

Keskisenkatu 13-15, 33710 TAMPERE
puh. 010 400 9511

Keinupuiston palvelukoti

Orivedenkatu 28, 33720 TAMPERE
puh. 010 400 9711

Tohka Säätiö

Pastellintie 1, 37600 VALKEAKOSKI
puh. 020 7850 740, fax (03) 576 6477
tohkatalo@tohkasaatio.fi
www.tohkasaatio.fi

Tohkatalo

Pastellintie 1, 37600 VALKEAKOSKI
puh. 020 7850 740

Apianpirtti

Kangaskatu 21, 37600 VALKEAKOSKI

Turun Lähimmäispalveluyhdistys ry

Luolavuorentie 4, 20810 TURKU
puh. (02) 282 0200, fax (02) 282 0201
kotikunnas@kotikunnas.fi
www.kotikunnas.fi

Uvilan Vanhustenhuoltoyhdistys ry

Pappilantie 3, 28450 VANHA-ULVILA
puh. ja fax (02) 538 9838
etunimi.sukunimi@ulvila.fi
www.pappilanlampi.fi

Uudenmaan Vanhustenhuollon Kannatusyhdistys ry

Jääskentie 22, 02140 ESPOO
puh. (09) 540 4860, fax (09) 5404 8629
toiminnanjohtaja@mantyrynta.fi
www.mantyrynta.fi

Vanhus Kotiapusäätiö

Eteläinen Rastitie 12, 01360 VANTAA
puh. (09) 874 141, fax (09) 8741 4555
sirkku.rannikko@vanhustenkotiapu.fi
www.vanhustenkotiapu.fi

Vanhus Palvelutaloyhdistys ry

Leppäsuonkatu 4 A, 00100 HELSINKI
puh. (09) 5860 1320, fax (09) 5860 1324
etunimi.sukunimi@vpty.fi
www.vpty.fi

Palvelukeskus Martinpuisto

Raappavuorenpolku 1, 01620 VANTAA
puh. (09) 2905 0570, fax (09) 2905 0572

Palvelukeskus Merikaari

Pohjoiskaari 9 a, 00200 HELSINKI
puh. (09) 6124 0120, fax (09) 6124 0122

Palvelukeskus Meriportti

Laivalahdenportti 5, 00810 HELSINKI
puh. (09) 3285 0080, fax (09) 3285 0081

Palvelutalo Domus

Leppäsuonkatu 4 A, 00100 HELSINKI
puh. (09) 5860 1320, fax (09) 5860 1324

Palvelutalo Liesitori

Vaskivuorentie 12, 01600 VANTAA
puh. (09) 4369 3131, fax (09) 4369 3132

Palvelutalo Omenatarha

Nelikkoja 3, 02230 ESPOO
puh. johtaja (09) 8194 571,
fax (09) 8194 5752

Varkauden Vanhaintukisäätiö

Vattuvuorenkatu 68, 78210 VARKAUS
puh. (017) 555 2152, pirjo.lind@vvts.fi

Viitakodit ry

Viitaniementie 24 A, 40720 JYVÄSKYLÄ
puh. (014) 337 8600, fax (014) 337 8607
johtaja@viitakodit.fi, www.viitakodit.fi

Yrjö ja Hanna-säätiö

Asemapäällikönkatu 12 B, 00520 HELSINKI
puh. 020 7429 888, fax 020 7429 889
asta.kaitila@yrjojahanna.fi
www.yrjojahanna.fi

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto
internetissä: www.valli.fi
Sähköposti: etunimi.sukunimi@valli.fi

VANHUSTENHUOLLON

Uudet Tuulet

Arvoisa lukija,

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto ry on julkaissut Vanhustenhuollon Uudet Tuulet -lehteä vuodesta 1993. Monipuolinen lehti sisältää mm. tietoa käytännön vanhustentyöstä sekä asiantuntijoiden ja vanhusten näkemyksiä, kokemuksia ja mielipiteitä. Vanhustenhuollon Uudet Tuulet -lehdessä on kiinnostavaa sisältöä niin alan ammattilaisille kuin ikäihmisille.

Tarjoamme Vanhustenhuollon Uudet Tuulet -lehden tilausta edullisesti vuodeksi eteenpäin: seitsemän numeroa vain 36 euroa tai kestotilauksena 33 euroa! Soita Eija Uuksulainen puh. (09) 7745 900, sähköpostitse eija.uuksulainen@valli.fi tai www.valli.fi. Voit myös tilata ilmaisen näytenumeron!

Vanhustenhuollon Uudet Tuulet -lehden teemat vuonna 2009: Vapaaehtoistyö & yhteisöllisyys, Ikäihmisten terveyden edistäminen, Ikääntymisen resurssit, Vanhustenhuollon talous, Tutkimus, Kuntateema.

Seuraava Vanhustenhuollon Uudet Tuulet -lehti ilmestyy 13.10.2009.

